

ఆర్యసూక్తిముక్తావళి

ప్రథమ భాగము

(భారతము)

ఇది

సత్యజిత్ రాయ్ అప్పారావుచే

మూలపద్యములను ఆంగ్లమునకు

ప్రతిబంధముగా

రాజమహేంద్రవరము.

కవిత్వములను ముద్రాపకముగా

ముద్రాపకము.

1913

నెం. 4 ప్రకాశనము.

ఆర్యసూక్తిముక్తావళి

ప్రథమ భాగము

(భారతము)

ఇది

సత్యబాంధు అప్పారావుచే

మాన్యుననేవాడప్రేయందు

ప్రకటింపఁబడినది

రాజముపేరినన్నియును.

శ్రీ విద్యానిలయము ద్వారా ప్రకటింపఁబడినది

మద్రాసు.

వెల 4 అణాలు.

విజ్ఞాపన

సంస్కృతభాషయందును నాంధ్రభాషయందును బూర్జుమహావిప్లవచింతములైన కావ్యములనుండి నీతిని ధర్మమును బ్రబోధించుపద్యముల నెత్తి ప్రశస్తికగ్రంథముగఁ బ్రకటించి లోకమునఁ బ్రకాశింపఁ జేయునాచారము కలదు. వన యాంధ్రభాష కట్టి భాగ్యము లభించినది కాదు. ఈజాత నివారింపఁ బూని కొందఱ తీసివలయు భారతమునుండి మాత్రమే కొన్ని పద్యముల నెత్తి ప్రకటించిరి. ఆంధ్రభాషలో ధర్మము లను తరగఁగలు తాంహినమాడి మహాప్రవాహమునలె కవిత్వముఁ జెప్పి విద్యావహరులహృదయ కమలముల వికసింపఁజేసి కీర్తిఁ గాంచినకవిభాగ్యులు లేండటొ కలదు. అట్టివాఁగ్రంథములనుండి నీతివాక్యముల నెత్తి వేఱుగ్రంథముగఁ బ్రకటింప వలయు ననుతలంపు గలుగుటచే నే నిక్కార్జమునకు దొఱకొని “ఆర్యనూక్తిముక్తావళి” యనునామ మిడి మునుముందు కాన్యరాజు మని ప్రసిద్ధిఁ గాంచిన భారతముతోని నీతిపద్యములఁ బ్రకటించితిని. మఱియుఁ జనుఁగునఁ గలపురాణములనుండియు మహాకావ్యములనుండియు నీతిపద్యము లీగ్రంథమునందుఁ బ్రకటింపఁబడును. భాగతిములోనిపద్యములు పూర్తి జేసి యీగ్రంథమును బ్రథమసంపుటముగఁ బ్రకటించితిని. ఇకముందు రాజోవు మామానవసేవాంపుటములలో భాగినతము రామాయణము మున్నగు నాంధ్రగ్రంథములనుండి నీతివాక్యములు ప్రకటింపఁబడును. కావున నెల్లరు నిట్టిగ్రంథములఁ జగునలయు ననియుఁ జేనుఁగుగ్రంథములలోఁ గల నీతుల నెలయింపఁ జేయు నిట్టిగ్రంథములే దేశాభివృద్ధికరము లని తెలిసికొని యాదరింప నలయు ననియు, లోకజ్ఞానము గలిగి దయాసత్యకౌచములతోఁ గులతూఁగుచు దేశమును నెలయింపఁ జేయుట మానవస్వభావము కావున నట్టి స్వభావ నిరూపణము సేయుట కిట్టిసాధనము లున్నవియని లెచునదిని నదిలరు నాదిరింపవలయు ననియు కోరుచున్నాఁడను.

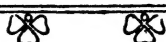
వలె

రాజమహేంద్రవరము. }
29—3—1913

సజ్జనవిశేషము
సత్యనోలు అప్పారావు.

ఆ ర్య సూక్తి ముక్తా వళి.

లే. తగినవేషంబు, తనుదాన పొగడుకొనమి,
నొచ్చియును గీడు వలుకమి, యిచ్చి వగవ
కునిసి, దన కెంత నడవకయున్నఁ బథముఁ
దప్పకుండుట నడవడి కొప్పనేయు.

1

క. అరిగిన నలుగక యెగ్గులు
వలికిన మఱి విసన్నియట్లు పృథివచనంబుల్
పలుకక బన్నమువడి యెదఁ
దలఁపకయున్నతఁడు నూవె ధర్మజ్ఞఁ డెలన్

2

లే. కొంచెమైనను దగఁ జంచి కుడువ మేలు,
పనులయెడ దుఃఖ మొచ్చి యల్పంబును యింపుము
ననుభవించుట హిరేము, శత్రునకునైన
నిచ్చుటయు లెక్క యడిగినయెడ నృపాల!

3

క. శాంతమానసమహా
దారుణమింపుములఁజేసి తఱిగి శరీరుల్
క్షూరతరపాథ బొందుదు
రాఁతెడినిఁ జెలుతు రాత్యు లమలినబుద్ధిన్

4

లే. చెల్లియుఁడియు కైరణ సేయునరేఁడు,
చేదవడియును నగ్ధికి బ్రతుముతోడఁ
దనకుఁ గలభంగి నిచ్చునరెండుఁ బుణ్య
పురుషు లని చెప్పి రాత్యులు గురువరేణ్య!

5

క. బనులకు నొడఁబాటుగు విధ
మున నడచుచు, లోకినించ్యముల కుడుగుమ, మీ
రినయొరుని కలిమి కలుకక
మనుజులతోఁ బొంది పొగుగి మను బొప్ప నృపా!

6

టి. విను మహిమ ధర్మవిరతి కల్గను మేటి
యదియు సత్యయు క్తమైన నెలయు

ననఘ ! శ్మశానములందు సత్సమ కడు

నధిక మనిరి శరీరముల నరసి బుధులు.

7

క. పురుషుండు రెండుతెలుగుల

ధర సత్తముఁ డనఁగఁ బరఁగు వా నెయ్యెడలం

బహుములు వెలుకకునికిన్

దురితములు పురయు పనులు దొరగుటవలనన్.

8

ఉ. ధర్మము పల్కుచుం దగిలి ధర్మపథమునఁ జేసి యథమున్

జేరియుఁ గాంచి ధర్మధిఁ డెక్కియునై ప్రబలన్ సృజించి స

త్కర్మములు బ్రహ్మములుగాఁ గ్రహితుల పునరించు నజ్ఞుల

ధర్మజ ! యందు నెదును ముదంబునఁ గాంతు రభిష్టసంపదల్.

9

క. రెను లోకము గొనియాడఁగ

నెని యుబ్బడు నజ్ఞులండు ; పెండియుఁ గడుమే

లానరిచు ; గీ డొకిందుక

యును దనదెసఁ దోపనీక యునుగుడచ్చున్

10

సీ. దానంబు సత్సంబుఁ దపము యజ్ఞము వాఙ్మయఁ గామలోభాదివర్జనంబు

గురుజనశ్రుతిగాఁ గొధరాహిత్యంబు దమము నంతోష మధ్యయనంతి

దాంబిత్వములేమి దైన్యంబుపైరయమి యననూయ యనహరియాభియుక్తి

దలపంగ వాద్యమై రెనరు ధర్మము నెల్ల గొనియుంట వాన్తి కగోష్ఠి జనమి

గీ. కలనయత్న తీగసంసేవ శౌచ

మఖలభూతములంద దయాధ్యుఁ డగుట

మితహితోష్టలు సంశ్రితమిత్రగుప్తి

యన్నియును శ్మశానములందు లింగవతి !

11

కా. లిలన్యం బొకయింత లేదు, శుచి యాహారంబు, నిత్యక్రియా

జాలం జేమర, మర్చనీయు లతిథుల్, సత్సంబు పల్కంబును న్,

మేలై శాంతియు బ్రహ్మ చర్యమును నెమ్మిదాల్తు మల్లెట నె

క్కాలంబుం బటుమృత్యురొగభయశంకం బొడ మే మిష్టులన్

12

చ. ఎడపక వాక్యత్రయముల శేరికి హింస యొనర్పఁబూన, రె

1 య్యెడలను ఓకలం గరుణ భ్రూర్పడఁ బోకిన మారు, రిప్పుచో

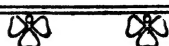
గడమవడఁగనీ కదిరి కాంక్షిరముల్ తుదముట్టె ఓర్పు, రె

ప్పుడు మది గూర్తు రాశికులన్ నెను మిన్నియు వార్యధర్మముల్.

13

భారతము.

ఆ ర్య సూక్తి ముక్తావళి.

లే. తగినవేషంబు, తనుదాన పొగడుకొనమి,
నొచ్చియును గీడు వలుకమి, యిచ్చి వగవ
కునికె, దన కెంత నడవకయున్నఁ బఘముఁ
దస్పకుండుట నడవడి కొప్పునేయు.

1

క. అరిగిన నలుగక యెగ్గులు
పరికిన మఱి నెనియట్లు పృథివచనంబుల్
పలుకక బన్నమువడి యెదఁ
దలఁపకయున్నతఁడు నూవె ధగ్గజ్జఁ డిలన్

2

లే. కొంచెమైనను దగిఁ జించి కుడువ మేలు,
పనులయెఱి దుఃఖ మొచ్చి యిట్టులు శుభము
ననుభవించుట మోము, శత్రునకునైన
నిట్టుటయ లెన్న యిడిగినయడ నృపాలు!

3

క. శాంతిమానసమహా
దారుణదుఃఖములఁజేసి తఱిగి శరీరుల్
క్రూరతరవాఘ బొందుదు
రాకెంటినిఁ జెఱుతు రార్యు లమలినబుద్ధిన్

4

లే. చెల్లియుండియు కైగణ నేయునలఁడు,
జేదవడియును నశ్శకి బ్రయుముతోడఁ
దనకుఁ గలభంగి నిట్టునలఁకుఁ బుణ్య
పురుషు లని చెప్పి రార్యులు గురువశ్యా!

5

క. బనులకు నొడఁబాటుగు విధ
మన నడచుదు, లొకనించ్యముల కుడుగుచు, మీ
రినయొసని కలిమి కలుకక
మనుజులతోఁ బొంది పొగఁగి మను టొప్పు నృపా!

6

లే. విను మహిమ ధర్మవైరితి కల్లను మేటి
యనియు సర్వయుక్తమైన నెలయు

7

ననఘ ! శ్లోనకితలందు నల్పమ కడు

నధికి మనిరి శ్రీతుల నగిసి బాధలు.

7

క. పురుషుండు రెండుతొలుగుల

ధర నల్పముఁ దనగఁ బరఁగు దా నెయ్యెడల

బహుములు వెలుకకునికన్

దురితంబులు మెరయు పనులు దొగుటవలన్.

8

ఉ. ధర్మము పలుకుచు నగిలి ధర్మపథంబునఁ జేసి యగ్ధమున్

జేరియుఁ గాంచి ధర్మకథిఁ జెండ్లియునై స్రజలన్ సృజించి స

త్సర్వములు బ్రహ్మములుగాఁ గృతువుల్ మెనరించు నజ్ఞులల్

ధర్మజ ! యిందు నెందును ముదంబునఁ గాంతు రభిప్రసంపదల్.

9

క. రెను లొకము గొనియాడఁగ

ఓని యుబ్బడు నజ్ఞులకు ; జెండియుఁ గడుమే

లొనరించు ; గీ దొకించుక

యును దనదెసఁ దోపనీక యునుగుచువచ్చున్

10

శీ. దానంబు నల్పంబుఁ దపము యజ్ఞము వాదనముఁ గామలోభాదివృద్ధులంబు

గురుజనశ్రేణిపై కొద్దిధరాహిత్యంబు దమము నంతోష మధ్యయనంతి

దాంబికిల్పములేమి దైన్యంబుమెరయమి యనసూయ యనహంక్రియాభియుక్తి

దలపంగ వాద్యమై రెనను ధర్మము నెల్ల గొనియుంట వాన్తికగోష్ఠి జనమి

గీ. శీలసంక్షు తీగ్ధసంసేవ శౌచ

మఖలసూతములంక దయాధ్యుఁ డగుట

మిత్రహితోక్తులు సంకల్పమితిగుప్తి

యన్నియును శిష్టచరితంబు లిధిచిత !

11

శా. రెలగ్ధం బొకయింత లేదు, శుచి యాహారంబు, నిర్మలకీమా

జాలం జేమర, మర్చనీయు లతిథుల్, నల్పంబు పల్కంబునున్,

మేలై శాంతియు బ్రహ్మ చర్యమును నెఱుంగొల్తు ముక్తాట నె

క్కాలంబుం బలుమృత్యురొగభయశంకం బొంద మే మిమ్ములన్

12

చ. ఎడపక వాద్యవక్రకీమల శేరికి హింస యొనర్చుటాన, రె

య్యెడలను టిలలా గరుణ యేర్పడఁ బోవన చూతు, రిచ్చుచో

గడవవడంగనీ కదిలి కాంక్షిలముల్ తుదమట్టఁ టిత్తు, రె

చ్చుడు మది గూర్తు రాశ్రితులకన్ ఓను మిన్నియు వార్యధర్మముల్.

13

భారతము.

ఉ॥ నీతిపథంబునన్ బ్రతుకనేర్చుటయు త్తపఃభంగి; శౌర్యసం
జాతములై కగం బొరు సంపద లొందుట వఃధ్యవృత్తి; య
స్థితములైన భారవహజీవనముల్ కలపం గనిష్ఠముల్;
నీతికి బాహ్యులైన ధరణీవగ మెత్తురె వా; ను త్తముల్ 14

క॥ అరిదివిలుకాని యుజ్వల, శర మొక్కని నొంచు దప్పించనిసం జను; నే
గ్గురియైనవాని నీతి, స్ఫురణము పరగాజు నతనిభూమిం శెరుమన్ 15

చ॥ చిరముగ భగ్యమున్ నడపఁ జిత్తిముదేలు; బ్రహ్మచిత్తుండై
పరువడి నిర్దియార్థములభంగుల రిత్తలుగా నెటింగి చె
చ్చెగ నపి యంతవట్టు నిగ్గించి తపోబల సత్యశీలం
బరిలతిమెంగి సొందుఁ బిదపం బాహ్యపదప్రభాకమున్ 16

క॥ ధనమును విద్యయు వంశం, బాగుఁ దుగ్ధదలను హంబు బావరించును, స
జ్జనులైనవారి కిడకువ, యును విషయము నకయ శెచ్చు నుక్రీనాధా 17

చ॥ అసభయే ప్రయంజెనగ నార్యులు నిల్వొయేని? నార్యులే
పాదికలపంగ వాంతు సహించితిభగ్యము వల్కుచేని? :
టీకరియును భగ్యుచే రగ ఘటించిన నిక్కిములేనిదేని? దా
పదిలపునిక్కిమే మొక నెపంబిడు గొప్పగు నేని భూవరా? 18

క॥ శోక భయస్థానంబు ల, నేకంబులు గల్గెనను పహీనవివేకం
దామలనఁ జొంచునట్లు పి, వేకముగలవాఁడు బుద్ధిపకలుం దగునే? 19

క॥ తోకలధగ్ధము పిడువకి, పానుట పరహధగ్ధ హింధ్రు మానుగలు; చిత్తం
బానఁ గృపగలుగుట ముఖ్యపుఁ, బని; మైదావలయు నఖిలభావములందున్ 20

గీ॥ పాపములకెల్ల నెక్కినదపాపికములు, నువ్వె కోర్కె మోహంబులు, నువ్రతాత్మ
వానిరంటి జయించివారగు కాని, యెంచు బాహధాత్మికదేని యెన్నుచుదండు 21

గీ॥ వెలఁగ, జూదంబు, పానంబు, వేట; పలుగు ప్రల్లవంబును, వందంబుబరునదనము
సామ్య నిష్ప్రయోజనముగ వమ్మునేతె, యనెడు సత్తవ్యనముల జనదు తగుల 22

క॥ చెలిమియు సంభోషణమును, నిలిమివాదంబుఁ ద్రోవుబాడియుఁ దపయం
తలవారితోనె తగునది, కులహీనులతోడనైన గొఱగా విధిపా 23

క॥ పరులధనమునకు విద్యా, పరిణతికిం దేజమునకు బలమునకు వనం
తెరియఁగ నసహ్యపడు న, న్నరుఁడు తెవులులేని వేదనంబకు నధిపా 24

క॥ ఎదిరికి హితమును బ్రయమును, పండికింపును గాఁగఁ బలుకుమాటలు నెక్కి
యొదవిననులెస్స; యటుగా, కిది యని యన కూనికునికి యంతయునొప్పన్ 26

క॥ చెలిమియుఁ బగయును దెలివియుఁ, గలఁకయు ధగ్గంబుఁ గోపగతియును బెంపుం
దులుగతనంబును వచ్చున, బలుకుబడిన, కానఁ బొసఁగఁ బలుకగవలయున్ 29

క॥ తనువున విరిగిన యలుగల, ననువునఁ బుచ్చంగవచ్చు; నలినీమృగతన్
పానమున నాటిసమాటలు, విను మెన్నియుపాయములను నెడలునె యధిపా 27

తే॥ నియతతపమును నిర్ద్రయనిగ్రహంబు, భూతికీర్త్యయు శాంతికి గాఁగములు
వానియన్నింటికిం దె మేలైన శాంతి, కారణము లోభముకగుట కాననైన 28

క॥ కారణములేకయును న.ప, కాపరత్వమున నొరుల కాన్యంబులకున్
వారనియలజడి బడియెను, వారలుచూ యేకుగడయ నసుధకు నధిపా 29

సీ॥ సత్యహితాలాపవతురత యహంబు; సంతత సుజనపూజనము వలయు;
ఓను క్రోధసంకంభ విద్యోషములజేసి పులిగలంగినను దగ్గంబుఁ దప్ప
కుండంగ నడచు టత్యుత్తపాసగతి; యప్రియములయందును బ్రయములందు
దైన్య హంబులఁ దగులక యున్నట్టి కళ్యాణనర్తనకాంక్ష లెస్స;
యేగ్గుచేసినవానికి హితమునేత, యార్యజనములు కీర్తింతు; దన్యదోష
కారి తనదోషమునఁ దాన కాలిపోవు, వేఱ వానికిగిడు గావంపనేల? 30

క॥ అది సర్వదోషముల కా, స్పద పది దురితక్రియనుబంధంబులకున్
మొదలు నిరంతరదక్షిణ, ప్రదపని హదిదలఁచి స్పృహకును సుకకుల్ 31

క॥ పదివరపున బాపము లేన, కొదవుటయును విదప వగచి యొకస్థమును నే
నిది నేయ నింక ననియఁడు పది దోషమును నరుండు పలఁపు నభంబుల్ 32

అ॥ ఒడుపు వలయు సకిలములు వాఁగలయందు, ఒడిపుబోలుగూఁగము వెదకియెందు
గాననైది బుధలు; కలదె పరిత్యాగ, కలునకు నసాధ్యసిద్ధి యెందు? 33

- క. హాసమున వైరముఁ దలఁపమి, యును సద్ధరాత్ముఁ డగుటయును గుణములు నే
కొని దోషంబులు పిడుచుట, యును నుత్తముఁడైన పురుషు నుత్తమగుణముల్ 34
- క. మానాగ్ని హోత్రమును హుత్రీ, మానాధ్యయనమును మానహానంబును వి
జ్ఞానమున మానయ్యము, నా నియతాధంబు లినియు నాలుగు సర్విక్ 35
- క. పదపాలినహసస్కుం డయి, తుదలేకవినయమునేయు దుర్జనునకు సం
పద నెద్దవయ్య నాతని, మొదటిసంపదయుఁ జెడు సమూలము దీనన్ 36
- క. స్వస్తిహంకంబు లింద్రియ, వ్యసమాచరణమునన వచ్చును వినవే
స్వస్తిహంకంబు, దుష్కృతి యగు తన్నిగోభదృగ్బలతమెయిన్ 37
- క. హాసమున వైరముఁ దలఁపమి, యును సద్ధరాత్ముఁ డగుటయును గుణములు నే
కొని దోషంబులు పిడుచుట, యును నుత్తముఁడైన పురుషు నుత్తమగుణముల్ 38
- క. ఇచ్చుచు భవము పొత్తున, కచ్చుగి నొరు ఖేదకుండునది యభిముఖులై
వచ్చిన యాత్మాభుల వృథ, పుచ్చక చేయునది సర్వభూతప్రీతిన్ 39
- క. ఎఱుకగలవాఁడౌతలు, గఱచుచు నజ్ఞులగోష్ఠిఁ గవలక ధర్మం
బులుఁగచు నెఱిగినదానిని, మాత్ర కనుష్ఠించునది సమంజసబుద్ధిన్ 40
- ఉ. కాలః పృథుఁడయి నుభయంబును దుఃఖము వచ్చుచుండు నె
క్కాలము నేఁకిన్ గ్రహముగాను నుభయంబును దుఃఖమున్ మహీ
పాల బుధుండు హ్యః ధిగంగు లెఱింగి ప్రమాదభేదసం
శయంబు గాఁడు రంటను బ్రసిద్ధపథంబునఁ ప్రవహింతుడై 41
- క. కొంపంబులేమి సత్యా, లాపము నిజదానసవలీనము శుచితా
నోపన మగ్రోహం బవ, నీపాలక! సర్వవ్యానియతగుణంబుల్ 42
- క. మోవును లావును నెలిగిన, పురుషులు లే రట్లు లోకమున నెవ్వరికిన్
నిత కాశ్వినింబై యని వగ, బా యుండు ధీమంతు కలిమిపోకకు నభిపా 43
- ఆ. కార్యసిద్ధి బొందు కాలంబు దేశంబు, నెఱిగి బుద్ధుండు లెల్లప్రాద్దు
సామాంబు పిడిచి సామాన్యపాత్రుల, యుక్తిచేయుచురు యథోచితముగ 44

- తే. వాస్తవమందు జగము వర్తిల్లుచున్నది, అదియు లేనినాడ యఖిలజగము
సంధికారమగు మగు నట్లు గావున, వాస్త నిర్వహింపవలయుం బలికి 45
- తే. కార్యగతులతెఱంగు గలయాపు జెప్పిన, నధికవతులు దాని నావరింతు
రల్పభాగ్యులు లగువారలకు నది, విరసకారణంబు విషము వోలె 46
- క. ధన్యజ్ఞులైన పురుషులు ధన్యమునకు బాధసేయు ధన్యపునెందఁ
ధన్యముగా మది దలపరు, ధన్యపు సర్వంబునకు హితంబుగ వలయున్ 47
- క. తగు నిది తగ దిని మెచ్చిలో, వగవక సాధులకుఁ బేదవారల కెక్కల్
మొగి జేయు దుర్వినితుల, కగు నిమిత్తాగమంబు లయిన భయంబుల్ 48
- క. నరనాథుఁ గొలిచి యలవడ, నిరిగిలి నాకేమి యనుచుఁ దేకువలేమిన్
మరియాదఁ దప్ప మెలగిం, మురుషాగ్ధంబునకు హాని పుట్టకయున్నే! 49
- క. పలుమరు శేపథంబులు, నం, జులును. శభివాదనములు, సాప్రయభా
పలుమిధ్యావచనంబులు, గలయెట దుష్టస్వభావ కాపురుషులసే 50
- ఆ. కారణంబు లేక దారుణంబగు సాధు, హింస సేయు కుజనుఁ డెల్ల వాని
కప్రియుండ కాక శుప్రియలక్షణం, బొందు కలవె తలఁప నుల్లములకు 51
- క. నెమ్మి గలవారి మెల్లరు, త మొల్ల నివాంఘ్రకఁ దగులును నధిక
త్వ మొఱిగి యిఱిగి తొడరుదు, రి మొలుంగనియట్టివాని లిభిభునాథా 52
- క. శోషము శోకము, రాగ, ద్వేషము లభిమాన దగ్ధవేగాలసాగ్ధ
శ్లేషము లజ్ఞాన మని మ, నీషితము సెప్ప మాననీయచరిత్రా! 53
- ఆ. సకలపుణ్యకర్మచయమును నొకదెన, వినుము పాడివప్పకునికి నొక్క
వలను దీని శ్రుతులు దెలిపెడునెడఁ బాడి, కలిమియందు పెన్ద గాని పించె 54
- చ. అరయఁగ రాజధర్మము సమాశ్రయమై నడపుం దివ్యమున్
గురుతనమోక్షధర్మమునకుం దలపం దనప్రాప యూత; భూ
వర! విను పోటకంబునకు వాగెయు, దంతికి నంకుశంబు నే
కరణి నివారకంబులు జగంబుల కట్టుల తాను నెమ్మెయిన్ 55

తే. మిక్కినంపన్నుడైన సమిక్కిమిక్కి . బలముతోడన భేదించు బలముఁ జలముఁ
గలిగి దేశబలంబును గాలబలము . గలుగువాని కసాధ్యంబు గలదె యెందు 56

క. సత్యంబు బ్రహ్మచర్యము . నిత్యశుచిత మాన మతులనియమము దయ శు
ద్ధత్యాగంబుఁ దపస్సం . పత్యాకృతు లండు బుధులు పౌరఃముఖ్యా 57

క. మృదుభాషణముల దుగ్ధన . హృదయములు ప్రిసన్నతామహిమఁ బొందునె? యె
ల్లదముగఁ గొని యంతంతకు . మద మెక్కుం గాక దురభిమానము వేర్పి 58

తే. గర్వియై కార్య మిట్టి దకార్య మిట్టి . దని యెఱుంగక లోకంబు చనుపథమునఁ
దిరుగ కున్మద్యుత్తి నర్జించునట్టి . వాని గుఱునైన దండింపఁబయు నండు 59

చ. నుతజలపూరితంబు లగునూతులు నూటిఁటికంటె నూన్పుత
వ్రేత యొకబావి మేలు, మఱి బావులు నూటిఁటికంటె నొక్కస
క్రొత్తులు పది మేలు, తక్కుతుకతంబులకంటె సుతుండు మేలు, త
త్సుతకతంబుకంటె నొక నూన్పుతవాక్యము మేలు నూడఁగ 60

చ. ధనపతితో బరిచయము, దత్తవిదుం డగువానితోడ మా
ర్గునకు, బ్రాశాంతితోడఁ గడుఁ గూర్చునకు, రణకూరుతోడ భి
రునకు, వరూధితోడ నవరూధికి, నజ్ఞునతోడఁ గట్టగు
గ్జనునకు, నెవ్వరింబునను సఖ్యము దా నొడఁబూడ నేర్చునే? 61

చ. కఠితుర గాదిఘట్టనయు గాలియు నొంపదె యొంటియున్న య
ల్లిరువు ననేకభూరుహావిరానము గుం పయి యున్న బాధలం
బారయునె? యన్నదమ్ములను బొందిన నేరి కసాధ్యు, లట్లు గా
కెరవయి నిల్చినం గెలి కెల్లిదమై పటివోదు రెంతయు 62

తే. బలముఁ గలవానిఁ బలువురు బలవిహీనులొక్కటై కూడి నిర్జింతు రుత్సహించి,
మధువుఁ గొన నుత్సహించిన మనుజు బట్టికుట్టి నిర్జించు మనుకరకులము నట్లు 63

క. అలఘుబుధకిరీమోదా . స్థూల కై నను బలము లేక దోగ్ధ్యముమై
గలునఁగ నశ మె సహాయుని కిదిమి ననంతరంబు లగుపగరైన్యములకొ. 64

ఉ. మాయలు గల్లుమచ్చలకు మాయపుభంగులె మందు గాక, ని
 ర్మాయత నుల్లసిల్లెడుపరాక్రమశీలలు గల్లు నెట్లు? దై
 తేయులు తొల్లి మాయల నతిప్రబలాశ్వుకు నైనఁ దద్వభో
 పాయములం జయింపరె నృపాలక! విష్ణుఁడు నిందుగ్రిఁడున్ దగన్. 65

ఆ. నె. పగయ కలిగెనేని బామున్నయింటిలో । నున్నయట్లు కాక యూరడిల్లి
 యందు నెట్లు చిత్తమొకమాటుఁ గావున । వెలన దధికధ్ధగైరన్మత్తి. 66

క. బాలుఁ డనితలఁచి విప్రుతో, నేడిదమునఁ గలసి యునికి యిది కార్యమె యు
 త్కీలానలకణ మిందుక । సాలదె కల్పంగ నుగ్గొకైలాటవులన్. 67

క. మనుజులకు నెవ్వంబున । ననతిక్రమణీయ మైనయాపనిష్వయం
 బున సంతాపింపంగా । జన దని యెఱిగియును దగునె సంతాపింపన్. 68

క. ధృతి యారోగ్యము నొసంగును । ధృతి యుజ్జ్వలలశ్మితఁ బెచ్చు, ధృతి క్షీణము
 న్మతిఁ జేయుఁ గాలగత్యన । గతి గణిగినఁగలుగు ధృతి వికారవిదూరా. 69

క. కడునధికుతోడఁ దొడరినఁ । బొడిచిన నొడిచినను బురుషు పురుషుగణం బే
 గృధుఁగాక హీను నొడుచుటకడిచియె పొరుపము దానఁ గలుగునె చెప్పుమా? 70

క. గలహీను లైసజాగలు । బలశంకుల నొడుచునపుడు బహుఁగమాయా
 బలములఁ జేయుట యెందును । గలయనె, యాజయమకాదె కర్తన్య మిలన్ 71

క. విను పురుషుఁడు గావింపని । పనులకు దైవ మది యెట్లుఁగల మొనరించున్
 జనములు కార్యము నడుపఁగ । ననుకూలత నిచ్చుఁ గాక యయ్యైఘ్నఫలముల్ 72

తే. పొరుషము దైవ్యులు తోడ్పాటు లేక । ఫలముఁ బొందంగ నేడు పార్థ వేంద్ర!
 విస్తు నూకారి గావన్న రిత్త నేల । వంధ్య మగుగాక, తా ఫలవంత మగునె 73

తే. మేలు రెండులోకంబుల మేలులెచ్చు । గీడు నేయఁ బడంపడి కీడ యగును
 గాన పురుషునర్తనమున కానుకూల్య । శీల మగదైన మది ఫలసిద్ధిఁ జేయు. 74

క. చెలిమియు సంభాషణమును । బలిమి వివాదంబుఁ దోపుఁబాడియు దమయం
 తలవారితోన తగునది । కులహీనులతోడ నెన్నఁ గొఱగా దధిపా. 75

క. పృష్ఠాయ పృతిష్ఠలాభము । పృష్ఠాయ నాకం బనంగఁ బృష్ఠాయ మవ్వే
పృష్ఠాయ కై నల్యదమును । బృష్ఠాసాగ్యములు కాని పనులం గలవే. 76

క. గురుకొని కార్యకార్యము । లెఱుంగక దుశ్చరితుడై యహితుఁ డగునేనిన్
మఱవక గురు నైనను జను । లెఱుంగఁగ కాపించునని మహీశుఁడు బుద్ధిన్ 77

క. ధీరమతియుతులతోడ వి । చారము సేయునని మును విచారితపూర్వ
పారంభ. మైనకార్యము । పారము వొందును విహితపదమాంగులై. 78

ఉ. ఇమ్ముగ నాత్మరక్ష విధియించువిధంబున మంత్రరక్ష య
త్నమ్మునఁ జేయఁగావలయుఁ దృప్తిరక్షణశక్తి నెల్లకా
ర్యమ్ములు సిద్ధిబొందుఁ బరమాధ్యమ, మంత్రవిశేష మైనఁ గా
ర్యమ్ములు నిర్వహింపఁగ బృహస్పతి కైనను నేరఁ బోలునే 79

క. తన కపకారము నేసిన జనుఁ డలప్పిం డనుఁడు నమ్మి జడమతియై చే
కొనఁ జన దించుకము ల్లయి । నను బాదతలమున నున్నునడచగ నగునే. 80

చ. తడయక సామభేదముల దానములన్ దయతోడ నమ్ముఁగా
నొడివియు సర్వ మిచ్చియు జనున్ జననాధ్యతాపరాధులం
గవని నధింపఁగా ననుట కాయురం బిది గాన నెట్టులు
గడుకొని శత్రులం జెఱుపఁగాంచుట కార్యము రాజనీతిమై. 81

క. మొదటి యపకారిఁ గవనిపిఁ । కొనియుం డెడుమమతి దీన్ముజభాగ్నిం
బుననుండి నివృత్తివోయెడు । మనుజునకు సమానుఁ డగుఁ బ్రమత్తవ్యయనన్ 82

క. తన కిమ్ముగునంతకు దు । స్వనుఁ డిష్టఁడపోలె నుండి నర్పముఁబోలెన్
దన కిమ్ముగుడును గఱచును । ఘనదారుఁడర్కగర్భఘనఽంబులచేక 83

అ. కీర్తి లేనివానికిని జీవనయు ని । కర్ధకంబు నూనె యవనిమీచ
నిర్య మయినధనము నిర్మలకీర్తియ । యట్టికీర్తి నడయు టశ్శ్రమంబై. 84

క. ఇలఁ గీర్తి యెంతకాలము । గలిగి ప్రియైలు సంకలంబును ని
త్యులు గాక గీర్తిగల పు । య్యలు, కీర్తిః హీనుఁ డెంగనుఁ బూర్ణుండే. 85

క. ధీరమతియుక్తిఁజేసి వి । చారింపఁగ నిక్కునెంబు సర్వజనస్య
ర్థారోహణసోపానం । భారఁగ భక్తంబ చూచె యతిరమ్య మగున్. 88

ఉ. శత్రుల నాడి నోర్చుటయు, సర్వభయంబులఁ బొండుకుండఁగా
ధాత్రిఁ బరిగొప్పించి యుచితశక్తిఁ గామటయుం, బిరియంబుతోఁ
బాత్తుల కథ మిగియును, బాహ్మణపూజయఁ జూచె యుత్తమ
క్షత్రియధన్యుల్ నుగతికారణముల్ విపులాగ్ధమాలముల్. 87

చ. అరదము దేహ, మిందిరియము లశ్వము, లాత్ముఁడు నూతుఁ, డివ్యుహ
తురగచయంబు ధైర్య మను తోరపుబగ్గములన్ దృఢంబుగా
నురుపడి బోకయుండ వెనవొప్పఁగ బట్టినవాఁడు స్వస్థుం
దెరువున నేఁగు, నప్పురమ ధీరుఁడు నున్వే యుదారుఁ డెయ్యెడన్. 88

తే. ఇందిరియంబులు దివిచినయెడకు బాఱు, చుండు మనశ్శ్రేణి దక్షిణ ముడుపకున్న
నెడలి చెడిపోవు బుద్ధి యుద్ధిష్ఠిపవనుహతిఁ బయోనిధిలోఁ గల మదియు నట్లు 89

మ. అనుభాకారత నివృత్తి స్వము విమోహం బక్షమత్వంబు దా
మసభావంబులు, రాగలోభజడతామానంబు లూహింప రా
జస్పృహంబులు, ధైర్యకాంతికుఠాసంతోషవిద్యాదు లిం
పెనఁగన్ సాత్త్విక చేష్టలంబులు, నిజం బిట్లాత్మ గ నిన్నియున్ 90

చ. తిన్మఁడు సాత్త్వికం డగుమహాత్ముఁడు బోధనిరూఢిఁ దత్త్వముం
గనుఁగొని లోకవృత్తములు గా పని రోసి సమస్త సంగభం
గనిరకుఁడై తొలంగు మమకారవికారమహంకియాచ్యుతిం
బనుపశి సంయమపక్షిటభాషన నుత్తమకాంతిఁ గైకొనున్ 91

క. కామంబును గోరింబును । నేమిట జయింపవలయు నెల్లఁగముల్నన్
ధీమహిత! యిదియ సతత! క్షేమంకర మైనపథము గృహబుద్ధులకున్. 92

క. చేరనరహిత క్షేత్రము । కేరనముం బొందఁ జేయుచివాక్య దళా
నీవుఁడు పరమాత్ముఁడు । భావుఁడు త్రైలోకసంపక్షిల్పనుఁ డనఘా. 93

మ. విలసద్ధృవిశుద్ధ్యస్త్రైలు వయోస్పద్ధృ గుళాగ్రియలు

ధ్రులు మధ్యస్థులఁ గాఁగనిగ్ధ యసమధృత్ మానమాత్స్యగ్రదూ

రలు నాఁ జాలినపారిపల్కులకు నైరుధ్యంబు గావించున

జ్ఞాలు భూనాథుల కాపులుకొ సఖులు నై శోషింతు రత్యంతముకొ 94

క. అరయఁగ విషయము లెంతయు, దురంతములు వానియందుఁ దొడరినఁ జేటుం

బొరయుదురు దొడఁకున్నం, బరమపదవి యవ్వుచోనుభావులకు నగుకొ. 95

లే. వాఙ్మనఃకాయములు కొచవంతములుగ, జేసికొని యనూంకారశీలకాంత

బుద్ధి యై నిరపేక్షతఁ బొంది యఖిల, భూతదయ గల్గి మెలఁగంగ బోధ మొందు 96

క. తమయును సత్యంబును కొ, చమును సుధగ్రములు బ్రహ్మచర్యం బత్య

త్యుత్తమధ్యమ వానికిఁ జి, త్తము నలవలుపంగవలయు దైగ్యము పేర్చికొ. 97

లే. అగ్రచంతుఁ డై శోగంబు లనుభవించు, చున్న శుష్కపడ యిది యిట్లు లుండనేర,

దస్థిరమ తాను లోనుగా ననియెఱుంగు, నకఁడు వగఁ బొందఁ జేసియెట్లైన నధిప. 98

క. పాక్షిఁడు రమించు నొక్కడ, పాక్షిఁడు పెక్కండ్రొ బీర్తిఁ బరఁగఁగఁజేయుకొ

బాక్షిఁడు బలవంతుం డగు, బాక్షిఁడు కలహమునఁ దొట్టునడక తొలంగుకొ. 99

క. దోష మరసి కామంబును, నోషంబును లేక తగినయాపునఁ జేయం,

బోషక మగు ధ్యమమునకు, నైషమ్యవిహీన మైనపథము గుమారా. 100

క. విమలజ్ఞానముఁ దపమును, దమమును ద్యాగంబు కాశ్వతపమరానం

దములకు మూలము లందుకొ ని, జముగాఁ గైకొం డ్రవియ చ్చసన్నవివేకులొ. 101

క. జ్ఞానంబు నాశ్రయించిన, వానికి నేపనులఁ గీడ్చు నాటిల్లదు ప

జ్ఞానరహితుండు కామా, ధీనత మెయిఁ గన్మనమితిగిష్టలఁ జిక్కుకొ. 102

క. విను మచిరస్మృతిఁ జేసిన, పని కర్తవ్య నానహించుఁ బచ్చాతాపం

బసఘా! చిరభావితకు, ధ్వినిరూపణకృతము శుభముఁ దేజముఁ దెచ్చుకొ. 103

క. కాశ్యపిచారము చిరముగ, దైత్యముతో నడవనలయుఁ దత్తత్ప్రియలం

దార్యుఁ డనార్యుండు వీ డని, యార్యులు నేయుదురు నిశ్చయంబు దిరముగకొ 104

క. మిత్రోత్సము శత్రోత్సము, బాత్రోరయు నపాత్రోరయును బరికించు నుచా

రితుండు చిరతరగణనా, మూర్తితముగ దాన నెల్లశుభములు నొందుకొ. 105

- చ. భిషయము విద్యయుం గలుగువిపుగ్నియందున్ను గోవునందు నో
 ప్పు నెఱయువా న్నియందు నొకపోకకుఁ బోననికుక్కుయందు దా
 ని నకిచి తెచ్చి వండి తినునచపుమాలనియందుఁ దుల్యద
 గృహలు ద్రవంతరాత్మని నిరంజనునిఁ గనునట్టిపండితుల్.
- 106
- క. రాజునకు విజయమూలము, రాజితమంత్రంబు సుస్థింబుగ దానికొ
 రాజాన్వయ! రక్షింతె ధ, రాజులకుఁ గర్తవ్యోచరము గాకుండకొ
- 107
- క. నానావిధరణవిజయము, హానిపుణు లుపార్జ్యవీర్యు లవఁ దగువాఁడొ
 నేనాధ్యక్షులఁ జేసితె, నీవవిద్రువవారి మాననీయుల మీతులకొ.
- 108
- క. చోరభయవర్జితముగా, ధారుణిఁ బాలింతె యధికధనలోభమునఁ
 జోరుల రక్షింపదుగా, వారలచే ధనముఁ గొని భవదృష్ట్యంబుల్.
- 109
- క. ధనదీనాధ! భవదృష్ట, పరిపాలిత యౌనననుభవ బహిష్కారములై
 కర మొప్పునున్నె చెలువులు, గీరణి కనగ్రహభయంబు దనుకక యుండకొ
- 110
- క. పంగుల మూకాంధుల విక, లాంగుల మఱి బాంధవుల దయం బోగ్గితె భయా
 త్తం గడిఁదిశక్తు సైవను, సంగరభంగమునఁ గాలె కరణం బనికొ.
- 111
- క. కృత మెఱిగి కర్త సుక్తము, మఱుల సభల సంతతుంచి ముఱుక తగ స
 త్కృతి నేయదె కృత మెఱిగెడు, పతియె జగజ్జనులనెల్లఁ బరిపాలింపుకొ.
- 112
- క. పరికించుచు బాహ్యభ్యం, తరజనములవలన సంతతము నిజరక్షా
 పరుడఁ యు పరమహీనుల, చక్షుము వీక్షింతె నిపుణచర నేత్రములకొ.
- 113
- క. చెలయఁగ విద్యజ్ఞప్రము, ఖ్యులతోడ వశేషధర్మకుశలుడఁ యు యు
 ముల్ల లోకాన్యవహర, ముల్లు దయఁ బరికింతె నిత్యమును సమబుద్ధికొ.
- 114
- చ బహుధనధాన్యసంగ్రహము బాణశరాసహయోధవీరసం
 గ్రహము నిరంతరాంతరదక్షిణలు ఘోరసేంద్రనాథునం
 గ్రహము న్ననేకయంత్రములుఁ గల్గి యసాధ్యము లై ద్విషదృష్ట్యా
 మహము లునంగ నొప్పునె భవత్పరిత్యక్తుము లైనదుర్గముల్.
- 115

శ, పదలక బుద్ధి సంతరసివర్గము నోర్చి జితేంద్రియుండ నై

మొదలన దేశకాలబలమున్ మఱి ధైర్యబలమున్ గల్గి భూ

విదితబలాండ నై యహితవీరుల నోర్వంగ మత్సహించె ను

ర్మదమలినాంధచిత్తులఁ బ్రేమత్తుల నిందియనిజితాత్ములన్.

116

లే, క్షుత్రసీతికిఁ గ్రామములుగావు నూనె, నికృతియును జూచుచును భగ్మనిత్యులైన

వారి కీరెండ్లు వర్జింపవలయు నెందు, బావన్న తంబు జూడంబు పార్థివులకు.

117

టి, కుటిలమార్లు లయినక్షుత్పితకేతవుల, తోడఁ గడఁగి జూచ మాడఁ జనదు

దానఁజేసి యర్థభగ్మవివర్జితు, లగుదు రెట్టివారు జగములోన,

118

లే, తగిలి నిత్యంబు నేకాంతభగ్మకీటుఁ, దగుట యుత్తమే పురుషున కట్టినాని

తెలయ నర్థకామంబులువిడుముఁ జాగ్రా, విగతునుఖిడుఁబుములురెండువిడుచునట్లు

119

క, అరివరుల నోర్చి సాగర, పరివృతభూచక్ర) మెల్లఁ బాలింపు పృజా

పరిపాలనబుకంటెను, ధరణీశ! విశేష మొందు భర్తృపు గలదే,

120

భ, అలఘుగుణంబులం దధిమఁ ధైవముహిత్యుఁడు రాగకోపమూ

యలఁ బడి యక్షమావివశుఁ డై యచిరాంకులతావిలాసచం

చల మగులక్ష్మీ కాసపడి సత్యము భర్తృపుఁ దప్పి సత్సభా

వలిఁ దగువానియొద్దఁ దగువాడయి సన్నిధి నుండ నేర్చునే,

121

క, వగవఁగ సాంగోపాంగము, లగునాఱుగుజేవములయు నన్యాయము పా

ల్పంగ నొక సత్యముతో నెన, యగునే యెవ్వఁడును బోలువంట సత్యంబున్.

122

లే, జనులు నిగ్రహముగ్రహకర్తుఁ డైన, రాజకాసనమునఁజేసి రమణతోడ

నోలిఁ దమకమమార్ద్రద లొక్కనాఁడుఁ, దప్ప నోడుదు రిమ్మహీతలము వందు.

123

క, కడుగొని కడుముఖము లై, నెడ నుచితమె యాశ్రయిండు యెయ్యెడల మహా

బడలక యేకాకృతి నె, వుడు నుండుట నూనె పురుషుపురుషార్థ మిలన్

124

క ఈలోకమ యగుఁ గొందఱు, కాలోకమ కొందఱకు నిహంబును బరమున్

మే లగు గొందఱ కధిపా, యేలోకము లేదు వివేచి యిలఁ గొందఱున్.

125

- చ. భవములు సాలఁ గల్గి సతతమును నిందియపాంధ కలుచున్.
 మవమున నెన్నఁడున్ నుకృతమార్గము పొంతును బోక లోభమో
 వనిరకబుద్ధులై తిరుగునట్టిజనుల్ పరలోకసౌఖ్యమున్
 గనుటకు నేర రిప్పటినుఖంబులు మే లయి లోయ వారితేన్. 126
- క. అరుణ మిగులఁ గొని రాజులు, నరులకు నెంతయును భయ మొనర్తురు ధరణి
 నురులు గడఁగి వాణిజ్యముఁ గరిసనమును జేయఁ గలరు కలికాలమునన్. 127
- సీ. సూర్యులు నరులకు సుందీణ మగు, సూర్యహాని నాయువు గడు నటిగి పోవు
 నాయువు దటిగిన నల్పంబు లగు విద్యఁ లల్పవిద్యల విమోహంబు మిగులు
 మోహంబునలనఁ బై మునురు లోభంబు, లోభావేశమునఁ గాను మగ్గులించుఁ
 గామంబుపెంపునఁ గడఁగుఁ గోరింబు, కోరింబున పైర మెంతయును చెరుగు
 పైరమున నశేషవర్ణులు నన్యోన్య, పీడ నేయుచును విభిన్నబుద్ధి
 నొక్కఁ డొకనిమేర నుండక వర్ణసం, కర్మము నేయఁ గలరు కలియుగమున. 128
- క. జననియనుస్వాహ్మయ, పృథంబములు విడవఁ గలరు బ్రాహ్మణులు జనా
 ధిప! కూచులొ విప్రులకహ, తపితులు గాఁ గలరు వినచె కలికాలమునన్. 129
- క. రసగంధద్రవ్యంబులు, చస చెడు సస్యంబు లల్పఫలము లగు మహిం
 బసిపాడి దక్షులఁ దరువులఁ, నునుమృతంబులును గరము గొంచెంబు లగున్. 130
- మ. ధరణిరక్షణ మాచరింపక నృపుల్ దగ్గుంబునం బశ్యతో
 నాక్షులై సాధుల డోచి చేతులుతడియ స్త్రీధన క్షేత్రముల్
 వారియింపుం గలవారు దారుణతరం పై పెల్లు చెల్లుం బర
 స్పరజైరంబు భరాతలేందులకు విశ్వసాక్షి నాశంబుగన్. 131
- క. కోనుమున రాష్ట్రములును నగ, రములును నాశంబు నొందు రక్షాచ్యుతులై
 భృమింబులెరురు జను లతిదు, గ్గమగిరిసరిదంతికములఁ గడు వాతురు లై. 132
- క. హేతుపశ్చిత్తావాదని, చేతను లై వేదనింద నేయుచును మఖ
 వారింబులు ఎర్రములుఁ జెడఁ, బాతురు దుర్మార్గకర్మచరు లై విప్రుల్. 133
- క. కురిగిదగ్గుంబులు కూచుగొని, పృతిభం జెప్పలగ వినుచు బ్రాహ్మణాచార
 ధృతి నెడి తత్సేచు లై, యతినిందితకర్మకారు లయ్యెద రధిపా. 134

సీ. పదియాలువగముల్ పగమాయు వయ్యెడు భగవీశ కలియుగాంతమున వినవె
యేడు నెన్నిదియును నేండ్లప్రాయంబునఁ బ్రజ లుద్భవించురు భామినులకు
దృష్టవిహీను లై దాత యొక్కఁడు లేక యన్యోన్యతస్కరు లగుదు రెందు
నెఱిఁగెడువారును నెంతయుఁ గూర్చు లై చెదరి పాపంబు నేనెదరు చూచె
యన్నవిక్రియ మొనరింతు రభిలజనులు, వేదవిక్రియ లగుదురు విచిత్రులు
పణ్య (.....) యగుదురు పద్మముఖులు, కష్టతర మైనయక్కలిక్కాలవేళ. 135

మ. వివిధవ్యాఘ్రమృగోరగాకులము లై విస్తీరకూన్యాటవీ
నివహాభీలము లై యరాజకము లై నిర్మూలధగ్రంబు లై
దృవిడాభీరతురుష్కబృహరపులిందవ్యాప్తిదుప్తంబు లై
భువిలో నెల్లెడఁ బాడగున్ జనపదంబుల్ తద్యుగాంతంబునకొన్. 136

క. త్తత్త్రియజాతులు శూద్రున | రిత్తంబున తౌర్యమును సిరియుఁ దేజంబున్,
మైత్త్రియును లేక చెడి ధి రిత్త్రిశ్వర శూద్రు లై చరించెద రెందున్. 137

క. ఊట వగు నారుగపంటలు! గొఱియలపాఁడియును దఱ చక్రం బురుషులకున్
దొఱలు నుట్టము లయ్యెద! రెఱచియ భుజియింతు రర్థి నెల్లజనంబుల్ 138

క. నడవపు దేవపితృక్రియ! లుడుగును వేదాధ్యక్షమృగుప దేశంబుల్
గడఁగును మోహతమంబులు! పుడమి సమస్తంబుఁ గుజనభూయిష్ట మగున్ 139

క. గురుఁ గొనియాడఁడు శిష్యుఁడు! గురుఁడును శిష్యునెడ వంచకుండగు మది నొం
డొరువులనొల్లరుంబులు! పారిఁబారిఁగఱపులగుఁబ్రజకుఁబొడమనుభయముల్ 140

తే. శోభిమోహనామకు లైనఘోరశత్రుఁ, లిరువు రెరియించుచుండుదు రెపుడు నిరుని
నంతరంగ మయ్యుభయంబు నడపకున్నఁ! గలదెయూరకబాహ్మణగౌరవంబు! 141

సీ. ఎవ్వఁడు సత్యంబు నెప్పుడు బల్కు హింసావిమారుఁడు గురుజనహితార్థి
యిందియంబుల నోర్చి యెల్లవారఁదనయట్ల కాఁ జూచు ధర్మాభిరతుఁడు
కామంబు దగులండు కర్మంబు లాటును సముచితసంప్రయోజ్యుల నొనర్చు
నట్టిపుణ్యాత్ముని ననఘు బాహ్మణుఁ డని యనిశంబుఁ గీర్తింతు రమరవర్య
లాంజనంబు శమము పెద్దయనంబును, బరమధనము నున్న బాహ్మణుఁడను
ధర్మగతికి ననియ రగుసాక్షులంబులు, వేదవిదితముఖ్యులు ననియ 142

చ. అరయఁగ లేచితఁబు గడువఁపున మింత యెఱింగి యాత్మ నె
 వ్యరిచనఁ గీడు కోయక భుజింప బగు మైత్రి భజించి సత్కృపా
 నిరతుఁడు నివృద్ధిగ్రహఁడు నిత్యతపస్వియు నిత్యకృత్తుఁడు
 బరమశమాన్యుఁడు నగు బాహ్యస్వామి టిందు సనాతనస్థితిన్ . 143

క. నిత్యముఁ గర్మయూఁ గర్మఫల త్యాగియై నగుట లేస్స లాల్యవియోగం
 బత్కృత్ మయోగము దర్శిత్యయలక్ష్యండు నూన బాహ్యస్వామిఁడుమహీన్ 144

ఆ. పాపవర్తనండు బాహ్యస్వామి డెయ్యును, శాజము కూర్చుకంటె నీచతముఁడు
 సత్యశాచధర్మశాలి కూర్చుం డయ్యు, నతఁడు సద్విజాంఘ్ర యనిరి మనులం. 145

చ. నిజగుణవోపకర్తముల నెట్టి న మేలును గీడు వచ్చుచ
 తృప్తిజనితసౌఖ్యదుఃఖముల బాహ్యులు దుల్యమనన్ములై మనో
 రుజును దేహజంబు లగుకోగములుకా హితధర్మకర్తభే
 షజములఁజేసి పాపురయ స్వయ సాత్త్వికదృష్టిఁ జాచుచన్ . 146

క. ప్రియముల వాముటయును విప్రియముల వెసఁ బొందుటయును బెల్లగనగుచ
 త్క్రియలందుమాధమతికి హృదయతాపము వాయ బెల్లడుదరికి నుచుండున్ 147

తే. ఐగతు మన్న నెవ్వారికి ఐగవఁ జనదుఁ చిత్తమున నేమిటికి సంతసింపరాదు
 కాన గతమునందును ననాగతమునందు, ఐగవ రార్యులు సంతోషచతులగుచు 148

క. ఐగవునఁ దేజోహీనుం డగు నాత్మహితకిఁడియలకు నక్షముఁ డగు న
 స్వేగప్ర దోహియైవ్యోగము, దగఁజేయఁగఁ గలుగునంచితములగుభుజములన్ 149

తే. లోకములు లోకధన్యములున్మృపాలు, రాజములముల్ రాజవిరహితమైన
 పుడమిజనులకు నింకినమడుపులోని, జలచరంబుల పడుపాల్లు సంభవిల్లు.

ఆ. కోరి తోటవాఁడు కునుమాఘలంబులం, కోయునట్లు రాజా కొనఁగవలయు
 నవ్వనంబు నటికి యంగారములు నేయు, భంగి యై నభూమి పాడుకాదె . 151

క. నమ్మమి మృత్యువు పెద్దయు, నమ్మాట యపమృత్యు వగుట నరపతి నమ్మి
 నమ్మక పని గొనునది ని, త్యమ్మును మాత్మమతిఁదాన యరయగవలయున్ . 152

క. మృదుమధురవాక్యచాల నిం, పొదవెడు చిటునవ్వుతోడ నున్వీకుఁడు స
 మృదము సచివులకుఁబ్రజలకు, నొదవింపఁగ వలయు నదిమహోన్నతిజేయున్ . 153

- క. శరణం బని వచ్చిన భీ । కరకత్తుని నయినఁ బీరిఁ గావఁగ వలయుం
గరుణాపరులతెఱుం గిది । యిరవుగ సరి గావు దీని కేధగ్మంబుల్. 154
- క. విను దుర్బినయాత్మకుఁ డగు । జనుఁ డుజ్వల మైనసిరియు సద్విద్యయుఁ గ
ల్లిన నందు మెలఁగ నేరక । చెనఁటితెఱుంగునకుఁ జొచ్చి చెడిపోవుఁ దుదిన్ 155
- తే. పిఠికికనము నేనుఱుటయు మఱువలనము । మెత్త బాటును గాగ్యంబు నెత్తెఱుంగు
నేరమియు విషయంబులఁ గూరుటయును గలుగువతికి నుండదు సిరి దొలఁగిపోవు
- క. కృమమున బాహ్యేంద్రియక । గృమ లెల్లను వదల విడిచి మహితసమాధి
కృమదశ నుండె నివాత । స్తిమితం బై వెలుఁగు చున్నదీపమపోలెన్. 157
- క. తమయు నహింసయు సత్వము । సమతయు నింద్రియజయంబు శమముఁ బరిత్యా
గమును దపోతక్షణములు । గృమమున నిన్నియును నూర్ధ్వగతికారణముల్. 158
- క. అన్యాయార్జిత మైనవితమునఁ జేయం బూనుగానంబు మా
గ్ధన్యాయం బది దానఁ జేసి ఫలపాకం బేమియున్ లేదు యు
క్తన్యాయార్జిత మిందుకంత యయినం గాలంబు దేశంబున
మృత్యుం బై తగఁ బాత్రయోగమున సౌమ్యం బై ఫలించుం దుదిన్. 159
- అ. ఆత్మధర్మనిరతు లైసపుణ్యాత్ములు । దుర్లభులు సమస్త దురితములును
కాంతిఁ బొందు వారిసంసర్గమున దీగ్ధ । భూతమతులు వారు భూతలమున. 160
- అ. ప్రియము నప్రియంబుఁ బెల్లగుసౌఖ్యదుః । ఖములు భూతభావికార్యములును
నెవ్వనికి సమంబు లివి సర్వధని యనఁ । బరఁగుఁ జావ్వె యట్టి భవ్యుఁ డనఘ. 161
- క. మన్నన కుబ్బక యవమతి । ద న్నొందిన సుక్కిల బడక ధరణీశుకడకా
ము న్నున్నయట్ల మెలఁగిన । యన్నయనకు శుభము లొదవు నాపద లడఁగున్. 162
- అ. యోగ్యత్వస్థఁ దగిలి యుచితంబు గొలఁదిమై । వడచునట్టివారు బెడిదములకు
సంత సొత్తు రెట్లు సంతాపకారుల । కాక పెనఁకునలు నుఖంబు లగునె. 163
- క. బలవంతుఁడు నై నెత్తిన । బలహీనుఁడు, ధనము గోలుపడియతఁడు, ము)
చ్చిల వేచువాఁడు, గామా । కులచిత్తుఁడు నిద్ర లేక కుండుదు రధిపా. 164
- క. కోపము, మబ్బును, గర్వము, । నాపోషకయునికియును, దురభిమానము, ని
ర్వాప్తిపారత్వము ననునీవి । కాపురుషగుణంబు లందు) కారణనాథా. 165

క. నడవడి యనుమున్నీటిం । గడవం బెట్టంగ నోడ కరణిం దగి రా

నొడఁగూడు ననిన సత్తుము । గడవినగూ మింక నొండు గలదే యరయన్. 166

ఆ. కమియఁ బండ కుండఁ గాయఁ గోసినఁ జవి । చేటె కాదు విత్తుచేటుఁ గలుగుఁ

బక్వ మగుడుఁ గోయ ఫల మిచ్చుఁజెడదు బీ । జంబుఁ గార్యసిద్ధిచంద మిట్లు. 167

తే. మాలకరిపుష్పములుగోయుమాడ్కిఁ దేటిఁపువ్వుఁ దేనియఁగోరెడుపోల్కినెదురు

గందకుండఁగఁగొనునదికార్యఫలముఁబొగ్గులకుఁబోలె మొదలంటఁబొడువఁజనదు. 168

ఆ. కలహ మగుడు లక్ష్మీ గావించుఁ బాగిహా । నియును జేయు నింత నిక్కువంబు

పలువు రొకని కోడి పాటుట బల్లిదు । లనదచేరఁ జెడుటయును ఘటించు. 169

క. పగవారియింటఁ గుడిచిన । నగుఁ దమ కనుమాన మమృత మైనను దారుం

బగతురకుఁ గుడువఁ బెట్టఁగఁ । దగ దొడగుల కెప్పు డెవ్వధము వాటిలునో. 170

క. దొరఁకొని పుణ్యముఁ బాపము । నరుఁ డిథిం జేయు చుండ నదును నొకంటక

నెర నెడలి తప్పినను ద । తృణితిఫల మొందు నందు ధర్మవిధిక్షాత్. 171

ఉ. సారఁపుధర్మమున్ విమలసత్యముఁ । బాపముచేత బొంకుచేఁ

బాఁముఁ బొంద లేక చెడఁ బాలివి యైనయవస్థ దక్షు తె

వ్వార లుపేక్ష నేసి రది వారలచే టగుఁ గాని ధర్మని

స్తారక మయ్యు సత్యశుభదాయక మయ్యును నైన ముండెడుక. 172

క. బలవంతులబలములు న । గల మగుబల మెదురఁ గలుగఁగాఁ గీడ్చుడు నే

కొలఁదులవాకి గర్వము । నిలంచునె నయచూర్గవృత్తి నిలిచినభంగిక. 173

చ. బనరము సేయు చుండియును భాషణముల్ దగఁ బల్కుచుండఁగా

నవినయవృత్తిమై పలవ దాయుధ మార్చుటఁ దాకి పడ్డఁ గై

దువ్రోవడితం దొలంగినను దోర్బల మేది భయంబుఁ బొందినం

గవియక బీటు వోయినను గాదు పధింపఁగ నెట్టిశక్తునిక. 174

క. పురుషుఁడు నెడు ననువాఁడును । బురుషుఁడు నెఱుచు నని పఠకుపురుషుంధును న

య్యిరుపురు యవివేకుల య । పురుషుఁడు నెఱుపండు నెడఁడు భుజవీర్యనిధి 175

క. జ్ఞాతులు దమబోఁ బొందినఁ । జేతోమోదమున తెలిగి చెలు వొందుదు ర

న్నీతిం బాసిన విగరివి । భూతిం గడకొలుపులట్ల పాగయుదు రధిపా. 176

- క. శరణం బని వచ్చిన భీ । కరకత్తుని నయినఁ బ్రీతిఁ గావఁగ వలయుం
గరుణాపరుల తెలుఁ గిది । యిరవుగ సరి గావు దీని కేధగ్రంబుల్. 154
- క. విను దుర్వివరయాత్మకుఁ డగు । జనుఁ డుజ్వల మైనసిరియు సర్విద్యయుఁ గ
ల్గిన నందు మెలఁగ సేరక । చెనఁటి తెలుగునకుఁ జొచ్చి చెడిపోవుఁ దుదిన్ 155
- తే. పిటికితనము నేమలుటయు నులువతనము । మెత్త బాటును గాగ్యంబు నెత్తెఱుగు
సేరమియు విషయంబులఁ గూరుటయును । గలుగువతికి నుండును సిరి బొలఁగిపోవు
- క. కృమమున బాహ్యేంద్రియక । గృమ లెల్లను నదల విడిచి మహితసమాధి
కృమదశ నుండె నివాత । ప్రిమితం బై వెలుఁగు చున్నదీపమపోలెన్. 157
- క. త్నమయు నహింసయు సత్యము । సమతయు నింద్రియజయంబు శమముఁ బరిత్యా
గమును దపోలక్షణములు । గృమమున నిన్నియును నూర్ధ్వగతికాగణముల్. 158
- కా. అన్యాయార్జిత మైనవిత్తమునః జేయం బూనుదానంబు మా
భన్యాయం బది దానఁ జేసి ధలపోకం బేష్మియున్ లేదు య
క్తన్యాయార్జిత మిందుకంత యయినం గాలంబు జేభంబున
మృత్యుం బై తగఁ బాత్రయోగమున సౌమ్యం బై ఫలించుం దుదిన్. 159
- అ. ఆత్మగర్మానిరతు లైసప్తజాత్యుక్తులు । దుష్టభులు సమస్త దురితములును
కాంతిఁ బొందు వారిసంస్కరమునఁ దీగ్ధ । భూతమతులు వారు భూతలమున. 160
- అ. ప్రియము నప్రియంబుఁ బెల్లగుసౌఖ్యదుః । ఖములు భూతభావికార్యములును
నెవ్వనికి సమంబు లివి సర్వసని యనఁ । బరయఁ జావ్వె యట్టి భవ్యుఁ డనఘ. 161
- క. మన్నన కుబ్బక యవమతి । ద నొందిన నీక్క్రం బడక ధరణీకుండక
ము న్నున్నయట్ల మెలఁగిన । యన్నరసకు శుభము లొదవు నాపద లడఁగున్. 162
- అ. యోగ్యత్వస్థఁ దగిలి యుచితంబు గొలఁదిమై । నడచునట్టివారు బెడివములకు
సంత సొత్తు లెట్లు సంతాపకారుల । కాక పెనఁకునలు నుఖంబు లగునె. 163
- క. బలనంతుఁడు పై నెత్తిన । బలహీనుఁడు, ధనము గోలుపడినయతఁడు, ముగ్ధ
చ్చిల వేచువాఁడు, గామా । కులచిత్తుఁడు నిద్ర లేక కుందుడు రథిపా. 164
- క. కోపము, నుబ్బును, గర్వము, । నాపోవకయునికియును, దురభిమానము, ని
ర్వాహారత్వము ననునివి । కాపురుషగుణంబు లందుగ్ధి కారవనాథా. 165

క. నడవిడి యనుమున్నీటిం । గడవం బెట్టంగ నోడ కరణిం దగి తా

నోడఁగూడు ననిన సత్యము । గడచినగూ మింక నొండు గలదే యరయన్. 166

ఆ. కమియఁ బండ కుండఁ గాయఁ గోసినఁ జవి । చేటె కాదు విత్తుచేటుఁ గలుగుఁ

బక్య మగుడుఁ గోయ ఫల మిచ్చుఁజెడదు బీ । జంబుఁ గార్యసిద్ధిచంద మిట్లు. 167

తే. మాలకరిపుష్పములుగోయుమాడ్కిఁ దేటిపువ్వుఁ దేనియఁగో లెడుపోల్కి నెదురు

గండకుండఁగఁగొనునదికార్యఫలముఁ బొగ్గులకుఁబోలె మొదలంటఁబొడువఁజనదు. 168

ఆ. కలహ మగుడు లక్ష్మీ గావించుఁ బాణిహా । నియును జేయు నింత నిక్కువంబు

పలువు రొకని కోడి పాలుట బల్గిదు । లనదచేతఁ జెడుటయును ఘటించు. 169

క. పగవారియింటఁ గుడిచిన । నగుఁ దమ కనుమాన మమృత మైనను దారుం

బగతురకుఁ గుడువఁ బెట్టఁగఁ । దగ దొడగుల కప్పు డెవ్వధము వాటిలనో. 170

క. దొరఁకొని పుణ్యముఁ బాపము । నరుఁ డక్కం జేయు చుండ నడుమ నొకంటకా

నెర చెడలి తప్పినను ద । తప్పితిఫల మొందు నందు ధర్మవిధిఁబో. 171

ఉ. సారఁపుధర్మమున్ విమలసత్యముఁ । బాపముచేత బొంకుచేఁ

బారముఁ బొంద లేక చెడఁ బాలివి యైనయవస్థ దక్షు లె

వ్వార లుపేక్ష నేపి రది వారలచేటగుఁ గాని ధర్మని

స్తారక మయ్యు సత్యశుభదాయక మయ్యును దైన ముండెడుకా. 172

క. బలవంతులబలములు న । గ్గల మగుబల మెదురఁ గలుగఁగాఁ గీడ్పడు నే

కొలఁదులవానికి గర్వము । నిలుచునె నయమాగ్ధవృత్తి నిలిచినధంగికా. 173

చ. బవరము నేయు చుండియును భాషాములో దగఁ బల్కుచుండఁగా

నవినయన్మృత్తిమై పలన దాయుధ మార్చుటఁ దాఁకి పడ్డఁ గై

దువ్రో పడినం దొలంగినను దోగ్బల మేది భయంబుఁ బొందినం

గవియక బీటు పోయినను గాదు విధింపఁగ నెట్టిశత్రునికా. 174

క. పురుషుఁడు నెడు ననువాఁడును । బురుషుఁడు నెటుచు నని పలుకుపురుషుండును న

య్యిరువురు యచితేసుల య । పురుషుఁడు నెటుపండు నెడఁడు భుజవీర్యనిధి. 175

క. జ్ఞాతులు పమలోఁ బొందినఁ । జేతోమోదమున వెలిగి చెలు వొందుదు ర

న్నీలిం బాసిన వికరివి । భూతిం గడకొటవులల్ల పొగయుదు రధిపా. 176

- క. తాత్పర్యము దలకొని సంగతిఁ దాత్పర్యము నెఱచి గురులు పండుగలు దమ్ముల్
పాత్తులు కిప్పులు మామలుఁ పుట్టులనం గలదె దొడరి పొరగఁ నలయుక 177
- క. చానాద్యుత్తమకర్మవిఁ భానంబులఁ బడయుగతు లుగాత్తానమునం
జా నేర్చువానిచనియెడుఁ మానితగతిఁ బోల పండుఁ మహనీయాత్ముల్. 178
- క. గృహము దప్పక నయగతిఁ గర్మాచరణంగా నడపఁగా ఫలసిద్ధుల్
నొత్తలయశ! యుర దప్పినఁ బెట్టి చెడదె నిందు ర నభేద్యాత్మాహ. 179
- ఉ. పరి దొంగి కాద్యముల నెట్టవ నాగ్రహాత్మిఁ జేసిం
కీర్తి నిష్ఠఁ జొంగినను భీతి జాగుప్పయుఁ బట్టు భూజను
శ్వశురు చేయుచేతలు ఫలంపక తక్కిన మున్న నచ్చు న
వ్యాగురకాద్యములు లననాపద లిట్టవేకి వైభవా. 180
- క. మతి నెవ్వడుఁ చా దగ్మృత్తి నూహించుచును హితులు చెప్పెడివెన వు
స్థితి పక్కి యాచరించుచుఁ జిత్రేంద్రియత గల్గినదనున జెందును శుభముల్. 181
- క. అర్చ్యులు పటిఁగో దగియెడుఁ కాద్య మనుష్ఠింతు రట్లు గా కిష్టని వా
శ్వర్యమునఁ గనిచి పట్టి య నార్చ్యులు దుది మాట నగుతు రాపద యైనన్ 182
- క. నగ నిఁగ బోయినకాద్యముఁ మగుదునె నగనగ లోకమాన్యుల పగునె
నగ పుణ్యగతికి మూలమెఁ నగ పెల్లవిధముల నుడుగ నలయు నేరేంద్రా. 183
- క. పెరుగుట సంగ్గిగఁ జెవులం బొరయుట యరుపంబు గాఁగఁ బుట్టుట చానం
జెరుయుట పాయఁ బదాన్తాత్పర్యముల నైజ మది యెట్లు దక్షిణ నగుక. 184
- తే. యానంబును మీపంబు జీవితంబుఁ ద్ర్యాయసంసయముల ననిత్యములు గావె!
వినివానికి నగ పవివేక మగుటఁ బండితులు నగఁ గానిన పాపవేద్య. 185
- క. ప్రియవస్తు చెడలుటయు న ప్రియంబు వాటిల్లుటయుఁ పరిష్కానవిని
శ్చయహీను లైవయల్పా శయులకు దుఃఖింబుఁ జేయు జులీనాధా. 186
- క. బాలత్వంబున నవివేక కాలోలత శుచియు నశుచి యై నదియు సమం
పై లీల జాగుప్పరపథి శీల నొంపంగ దుర్విచేష్టులఁ చెరుగుక. 187
- క. యానమున పిషయపరిఁ త్యావేశము గుళికారి యై యలఁపఁగ నా
నావిధదుర్విచయములకుఁ దానల మై మెలఁగు నిందితప్రకీరయలక. 188

- క. తేరు శరీరము, దానికి నారతి సత్త్వంబు, తురగవయ మింద్రియముల్,
గారుణతరబద్ధివ్యా. పారంబులు దినరు జనుపసగ్గము లధిపా. 189
- క. కలిమియ చుట్టలఁ జేర్చుం గలిమియ చెలలను ఘటించుఁ గలిమియ కాశో
జ్వలఁ డనిపించుం గలిమియ. పలుపురు సమృద్ధి యనఁగఁ బరఁగం జేయున్. 190
- క. కేలనిష్కృత మో! ధౌనపా మగు నేని గిరులు నఁ వీజములున్
భూనర! ముక్తిం బడయం! గా నలదే యడవి నునికి కైల్యణమే. 191
- చ. వినుము తిమోమయం బయినశ్వముఁ దా వెలిగించు నశ్వపుం
డన నొకరుండు న్నగ్నతతి నాశ్రమకొటిని వాఁడు గాదె చే
సె నిఖిలకర్మయోగి విశేషతి గల్గుటయుం బదియక
ల్పనమ శ్రదాభక్తుం దొలఁగఁ బాడియె శోకము గాఢంబుగన్. 192
- క. రత్న ప్రజ గరు నిజయో! గత్తేమాధముగ జనసుఖిణి నడపక
పక్షుఁ డగుంజ నడవ కు! పెక్షించిన బాప మొందిదే కురుముఖ్య. 193
- క. నరరూపంబు నఁ బరఁగెడు! పగదేవత గాక నృపుఁడు బాలుఁ డయిన న
పురుషుడెడ నేమి సొమ్మని. తిరిగినదృశ్యులఁ బొందదే కీ డధిపా. 194
- క. చందార్దు లైనవారల! చండింపక యున్నఁ జచ్చె చాతీరిభు నా
ఖండలసన్నిభు నైనఁ బ్ర! చండపుగిల్పిచుము పొందు జగతీనాథా. 195
- క. వేదలకును సాధులకును! వేదములకుఁ దాపసులకు వేమేల సమ
స్తావిత్యులకును దండమ! కాదె బ్రదుకుఁ జేయు రాజ గావింపంగన్. 196
- ఆ. ఉచితదండస్పర్తి మనీషప్రజాభిర! తుణఘ్న నోపి చేత గాక రాజ
వంశజునకు ధర్మవా భూనురంగ్ధంబు! నైశకమడమాదు లాస్త నిడుట. 197
- తే. కామభోగముల్ మే లనగాదు వాని! విడిచి చూడుము పొందెరు విభ్రలనుఖము
కాయ లాకులు నీశ్యును గాలి యనుభ! విందియున్నమునీందుల్లి వెట్టివారె. 198
- క. దుక్కతు లామిషగత మగు! కర్మమా వాటించి బంధ కలితు లగుచు ర
య్యార్థి గడచి నుచివాసులు! నిగ్రమశమా ముక్తి పడయ నేర్తురు వత్సా. 199
- ఉ. అడటఁ బూర్వకాస్త్రములయగ్గము లారఁగఁ గోరితి తత్త్వసం
వేదనుధారసంబునఁ జవిం జర సౌఖ్యముఁ బొంద నేర కి
మ్రోవని నెందునుం దిరిగి మే లని కర్మమ యూఁది చెప్పుచుం
గా దని కాంతి యొప్పనిదిగాఁ జెడనాడురు కల్పబోధనుల్. 200

- క. విమలజ్ఞానముఁ దపమును దమమును ద్యాగంబు కాశ్యపప్రమరానం
దమునకు మూలము లందుని ని జముగాఁ గైకొని డ్రవియ ప్రసన్నవివేకుల్ 201
- ఉ. కామముఁ గోరిమున్ మనసు గాడఁగఁ బాటుట మాన్చి యిందిరియ
స్తోమవిమృగవర్తనము దుగించుచు నెవ్వగ లేక రక్షణం
బేమఱి కన్వరిం జెనకి యిండుక నొంపక లోక మేలఁగా
నామహితాత్ము సర్వమహిమాలిశయంబును జెందు (విచ్చలున్.) 202
- ఆ. న్యాయశాస్త్ర జేది యై యింగితాకారఁ జేప్త లెఱిగి జనుల శిష్టదుష్ట
తావిశేష మరసి చండవీతి యొనర్చు పతికి నెల్లమేలు నడయ వచ్చు. 203
- క. అరి యాఱవపా ల్గొనుచుం గరుణ గలిగి పరిజలఁ దండిగతి మధ్యస్థ
చరణంబునఁ బాలించుటఁ పరమపదముఁ జేర్చు (నొడుచు) భయసంశయముల్ 204
- చ. కర్మమున నెట్టికాత్త పులఁ గర్మిండున నైవను జాతఁ జేత భ
ర్మము విను పాపకర్మ లగురాజులగోఁ దగ సుంధి నేత దో
షము విభుఁ దువ్వి యమ్ముకొని సంగరముం దొలఁగింపఁ గూడునే
సమరజితావనీభరణకాలితఁ బోలునె యొందుగర్మముల్. 205
- తే. కల్లు ద్రావుట గురుపత్ని గవయుటయును విప్రుఁ జంపుట బ్రహ్మహ్వనిషతువై
ముచ్చిల్లుటయునువివి గలకూర్గజనులఁద్రీరిఁబొందుటయునుమహాపాపములు.
- క. వినుఁడీ సుఖమును దుఃఖముఁ ననిత్యములు గాన వాని యాగమకాలం
బున ముదమును శోకము మొగి కొనమియ చు మృతప్ర శాంతి గోరుజనులకున్
- తే. మాధతమబుద్ధు లగువారుఁ బౌధతమవి వేకు లగువారు సుఖు లట్లు గాక కొంత
ప్రజ్ఞ గలవాఁడై యవప్రతిభు లైన జనులు దుఃఖాదు లగుట నిస్సంశయంబు. 208
- తే. పాదలుఁ దఱుఁగుటకై పాద వెదుగుఁబడుట కైకడుం జేరుఁ బాయుటకై జనించు
బొలియట్లకు నై సుఖంబులఁ బొందుదుకిఱి మొందుటనునై పదార్థము లెంచునధిప.
- చ. ఎల నధికంబుగాఁ గలుగునైద్యుల శాస్త్రము లభ్యసించి మం
దుల నొడగూర్చు నేర్పి తనుదోషము లాదయుబాధి గల్గి యా
క్షులకుఁ జికిత్స నేయుదుగు రోగము వాయమి లేద వారు రో
గు లగుట గాన మెల్లు పరితూలవిధిన్ సరునేర్చు దోచునే. 210
- క. జననజరామరణగాగ్ని హనివిడకాలాభిమగ్న మని జగము నెఱిం
గినవాఁడు ధర్మవర్తన నము నుండుం జింత దక్కి భూషపరేఖ్యా. 211

క. తనయొడ లెర వనినను మను జానకును బంధుతతి సతమె శోకించిన వ
 చ్చునె చచ్చినజంతువు నె మ్మన మధికము నొచ్చు గాక మహితవిచారా. 212
 తే. మాతృపితృదారపుత్రకభ్రాతృశతసః హస్తోకంబులు సంస్మృతి ననుభవింపఁ
 బడియె నం ద్వేరికినయడలుచాడుననుఁ డనిత్యత యూహించు టగయ నుజువు.

కి. నరనర సరసాన్నంబులుం బరిమళసద్వస్తువులును బరమశయనవి
 స్త్రమిలుం గాలాభినాసః ననుఁ బొందుం బాయు వాని నమ్మమియ యుజున్. 214
 మ. మనుజులు నేయ నెవ్వరు సమస్తము నీశ్వరువాఙ్మః జ్ఞైషాదుక్
 ంనుము కుతారపాణి గరణీరుహముల్ నుకంగఁ బాప ఘ్నం
 దు నొకొ కుతారముక్ జనులు చోసముఁ బొందు కర్త యీశ్వరుం
 డనియెడినిశ్చయంబు దృఢ మై మది నిల్పినఁ జాలు భూనరా. 215

క. దురమునఁ గైదువుఁ గొని తను బొకిగొని నేతెంచునట్టిపురుషుని వేదాం
 తఃపాస్యవేద స్థూపను బొకిగొనినం బాపకంబు పొందు వత్సా. 216

తే. ఆతిథిపితృదేవతాపూజ లాచరించి కాని గృహమేగులకు భోజ్య మైనఁ గుడఁ
 దగదు యజ్ఞశిష్టం బమృతంబు గాఁగి వాశ్యజనులు నెవ్వగు రధిపవశ్య. 217

క. ఆలును ఓడ్డలు బంధులు నై లీలఁ జరించుచును గృహస్థుఁడు డత్త
 స్థోలత్వహితచిత్తతః మేలుగ నలవలుప నలయు మీఁ డటిగి నృపా. 218

తే. 'పండునకు ఓడ్డ నిచ్చినచంద మొందు బూదిలో నేయి వేల్చిన పొక్కి నోటి
 కడపలో నీర్భక్తవర్తనకరణి యగు నః పాత్రజనులకుఁ దెల్పుట పారవేంద్ర. 219

క. శిల చేరమానిను దెప్పగఁ బలనిధిఁ గడప దొరఁగొనినచా డ్వుగుఁ బాత్రం
 బులు గానియెడల దానం బలుఁ బాపము నిస్తరింప బుద్ధిఁ దలచినెక. 220

ఆ. పునకఁ గుక్కత్తిఁ బోసినపాలు నీ శ్లఙ్గికనింపఁ బారయఁజ్ఞువు
 మై యపాత్రవిషయ మగునీగి నృగవోవు నిచ్చుచోటఁ బాత్ర మెలుగనలయు 221

ఉ. రాజులై రాగహీనుఁ డటై రాజితనుండుగమారి యట్టై వి
 భాజితసంపదగున్నతివిభాసితమనుఁ డటై కామిన

రాజిమనోహరంగిచతుఃశ్చధనుఁ డటై బ్రహ్మసాధి.

తా. జితనుఁగుండు నటై బ్రహ్మము లట్టివి యెందుఁ గలుగనే.

- క. తగణీ వాడిచి తమము పెఱుచు| కరణిని లోకమునఁ గలుగుకల్లుచు మెల్లన్
ధరణిపతి ధగ్మహర్గ| స్ఫుగణంబునఁ జేఱుచు విమలబోధచరిత్రా. 223
- క. దాంతియుఁ బ్రియావాదిశ్వముఁ| శాంతియు శీలంబుఁ గలుగుజగదీశుఁడు శ్రీ
మంతుండు యశస్వియు నై| యెంతయు సౌఖ్యంబు నొందు నిభపురనాథా. 224
- తే. పక్వతలు లేడింటిఁ దగ నడపంగవలయు| దాని కాన్యవసత్వముల్ దావలములు
దండనీతివిధాన మంతటికి రక్ష| యగ్న్ మగుమెల్పుతోఁ జేయ నది నెలంగు. 225
- క. గురుత్వగు భూగ్రాహునిన్| నరేంద్రవిశ్వేషి బ్రాహ్మణ్యమునిఁ బెలుచన్
ధరణి పడల నడునలయు| శరీగనిగ్రహము నేయఁ జనదెయ్యవలన్. 226
- మ. శరీహంబునఁ దేలి భృత్యులయెడం బ్రహ్మదముం బొందుభూ
నరునాజ్ఞం జన గీరి మెచ్చరు పనిన్ నంచుంతు కెగ్గాడఁ జొ
త్తురు కాతూహలవేషభాషణములం దుల్యశ్యముం బొంది యే
తురు వా రెల్లపదంబుఁ గోరుదురు గోందున్ భూమి మాతొడ్డులన్. 227
- క. అనలేపంబునఁ గర్త| వ్యవివేకము లేక వలసివట్టెల యెవ్వరి
దవనీతి నేయు ధరణీ| ధవుఁడు విడువలయుఁ దన కతఁడు గురుఁ డైనన్ 228
- క. పొనరిచి యాడెడుమాటలఁ| గొనఁ దలఁపక దుష్టనీతికోటిగనంబల్
దన కెక్కినట్టిరవులఁ| గొని మజమల కీరి నృపతి గుణ మందుర్ బాగుల్. 229
- క. ధన మపహరించుటయ| తన కనిశముఁ బనిగాఁగ బ్రదుకు నతిలభ్యమన్
విను శక్తులచే నొటకు| మును దనప్రజచేతఁ జేటు మూఁడు నరేంద్రా. 230
- ఆ. ధర్మశ్రులు నధనిర్మాణవతులు| లౌల్యఃపితృలును నలంఘితాజ్ఞ
లుచి మనీషినిపుణులును గులజులు నగు| పరిజనములఁ బెనుపుపతికి హితము. 231
- ఉ. కానిపథంబునం జనక కారుణికశ్వము గల్గి శాంతిమై
దా నడపంగ విపున కుదాత్తధనం బొడగూడె నేని సం
తానము సూగ్ధ కర్ణులకు ధన్యనిరూఢతఁ బంచి పెట్టి దు
ర్మానవిదూరుఁ డై పరఁగఁ బ్రాప్తుఁడు కారవంశదీపకా. 232
- చ. యజనము దానకర్మమును వధ్యయనంబును దివ్యహింసయుం
బ్రజ్జనురాగ మొందఁ బరిపాలనసేతయు సంగరంబునన్
విజితభీతిమై నరపణించుటయున్ నృపధర్మముల్ గురు
నృజతిలకాయమాన సమరణి మధుర్యపు వీనిబోవలన్. 233

- మ. గురుకుశ్రాపయూ నాగమాగ్యయనమూ గోష్ఠీనిరాసంబుఁ ద
త్పరకిం బొం దోరయంగఁ దాఁ జొరమియున్ భైక్షాశసత్వంబు ప
ద్వరకకృష్యులయందు రాగభరగాఢద్యేపమున్ లేక యొ
ష్ఠరితోడం బగ గాక యున్నియును భవ్యబ్రహ్మచర్యోక్తమూర్, 234
- క. తానున్ భార్యయు నేగుఁ బేరడవికిం దా నొక్కఁ డైసం జనున్
మానాహంకృతు లూడు నిందియములన్ మద్దించు నవోజడర్
పూనుం దాపసశాస్త్రమూర్ ననువు ల్బున్ గోష్ఠి తజ్జాతితో
వానప్రస్థనిధాప్రవిప్లవండు ప్రివాత్సల్యనిప్రాప్తృకా. 235
- క. ఎన్న నైనను నిల్చు నాతనికి నేమేనిం గొనున్ రాత్రి యై
నన్న నెమ్మి శయించు నగ్నిచరిచర్యం జాసి వర్తించు దా
నిచ్చుం గోరఁ డొకండు నిందియజయం బేపానుభంగంబులన్
మెచ్చున్ మొక్కును నొల్ల కుండు యతి పేర్చిన్ నిర్మలం డై నృపా. 236
- క. తరణిశశాంకులీతేజః స్ఫురణము లేకున్నయట్లు భూజనముల ని
ర్భూదురితతఁ జేడ్చుదునుగు నరపాలకః పితపాలనము లేకున్నన్. 237
- క. రాజానకుఁ బ్రజి శరీరము రాజా ప్రజకు నాత్మ గాన రాజం బ్రజయున్
రాజోత్తమ యనోద్యోగి రాజులు లై యుండ నలయు రత్నార్చనలన్. 238
- క. తనుఁ దాన తొలుత గెలువన్ మనుజువతికి నలయుఁ భిదవ మార్తుర గెలువన్
మనమునఁ దలంచునది మును దను గెలువనిపతికి గెలువఁ దరమే పగఱన్ 239
- క. ఆరామాదికనిజసం రాదర్శనములకు దేశసంఘలకుఁ బురీ
ద్యారములకు నగరికిని ధి రాదమణుఁ డొనర్పఁలయు రత్నలు నియతిన. 240
- తే. అథులకడ నిజభూమియంద ముజకనుజ బాంధవామాత్యమిత్రుల పాల వేస
ధగుల వేసుల గాఁ బెట్ట ధరిణిపునకుఁ నలయు నొండొరు నెఱుంగనికూరు గాఁగ
- ఆ. కయ్యమునకు వలదు కాబ్బొవ్వ నధిప సా మనున భేదముననుమాన్తమనము
మెత్తఁ జేసి చెఱిచి మేనడిఁ దప్పించు కొను లెఱుం గెఱింగికొనుట మేలు 242
- చ. జనకుఁడుఁబోలె నర్మిలిఁ బ్రజం బరికించుచు వస్త్రభాగముం
గొనునది వారిచేత నరిఁ గోటివిధంబుల నాన్తదత్తలం
గని వనగోకులూకిరసగప్రయుఖాగ్ధకరంబు లారయం
భనుచుచు నన్నిటన్ ధరిణిపాలుఁడు గ న్నిడియున్నఁ బెం పగున్ 243

నీ. కోట యేమట కెత్తల బాటించి గడ్డియు భాణంబుల గొల్చును గట్టియును
 నేయు నూనియ్యయును నాయుధములు నాపథములు నాభీలయంత్రములు గూప
 ములు లోనుగా నందు వలయువాని సమగ్రియులు గ సంపాదించి భూరివైద్య
 శౌర్యాదిగుణముల సహి సన్నయాపయోగుల బెల్లమర్పుట యలఘనీతి
 పగతుం డిదిగి సహచుపథమునం దృణకాప్త ములును ధాన్యతోయముగను లేక
 యుండఁ జేసే మిక్కిమండలేకుల శాస్త్రి యగుగుజేరఁ ననుచునది విభుండు. 244

మ. అగయుం దిప్పు కృతం బెఱుంగు మదలోభాలేకమున్ లే దియు
 ప్కరుం డాత్మస్తుతి లేదు నేయు నియతిం గాన్యు లీగుల్ గున
 క్షోమల్ శూరుండు గిద్వి గాం దేశకుం డిన్ శ్రీ లోలుం డిక్రొధనం
 దతి నొవ్వం గొనఁ డిన్వొచ్చు గనురా జత్యంబేట్లం డగున్. 245

క. పరుసంధువుమెయి నరిగి గొనఁ జొరఁ దిగి విది పొగుంగు యేయు వొప్పగుకనునా
 గ్గురియించుకొనఁ దలంచినఁ సరయ వలె నొవుం దిగియు నెట్టి యాశిపా. 246

ఆ. కోరి తోటవాండు కుసుమఫలంబులు గోయువల్లు గాని గొనఁగ వలయు
 నవ్వనంబు నతికి యంగారములు నేయుఁ గంగి దైవ భూమి పాడు గాఁ. 247

క. రసంధాన్యమధవములుఁ పొసఁగివు భీని ముంచుమున కియముం డా
 ప సమగ్ధుండు గావున నృపుఁ డిమానగ్రభుతం గొందు నననినాగా. 248

క. పదిహెచ్చి లేనిమత్స్యిగఁ పురోహితులు నిరుపకలం బొందుచును నహి
 వర యల్పమె శుభం బై పురోహితత్వంబు నేరె భూపతిగగన్. 249

క. ఆరోగ్యము గలయుత్తముఁ పొరోహిత్యంబు నపవం బనుచునది గరి
 తీర్థమణం దేశకుం దాను స మారంధ్రులు లెల్ల నేకినాఁడ గను తొప్పన్. 250

ఉ. మన్మథున్ మరెంప కనమానము వచ్చిన మ్రుక్తి కొక్కిగం
 గి న్నేతిం గాన్యులు విగరకల్పితుం డై తిం దేయునట్టి
 మ్మి న్నుర నాయుండు పినియొప్పు నెల వైచక్రియు న
 త్యున్నతియున్ గుటించి మహి మోర్పులు జేరి సుఖానందం బగున్. 251

- లే. తనకు మేలొనరించునాకండు మిత్త్రుని దత్తండు నడపంగ నెల్లకార్యములు శుభము
నొందు నేమిట నేమిటకునికతోడన్వపుడు మిత్త్రువై గార్యముల నిలుపవలయు.
- క. బలంగము గలధూపాలుండు| గెలనిమహీశ్వరులబుద్ధికిని వేగి గగురున్
బలియుండును లేనివానిని జాలకనగాఁ జూతు రెట్టి శూరుం డైనెన్. 253
- క. ఎక్కువతక్కువమాటలు| నుక్కివములు నెందుఁ గీడు నొందించుటయుం
బెక్కు దనయన్నదమ్ముల దిక్కున పన్నియును నైఁపఁ దేజము నేయున్. 254
- క. లోపల రాఁజూరఁ బొగయుచు| బాపంబులు దిలఁతు రోపి బలిమియు వెఱపుం
జూపక తక్కురు కెలనికి| నేపాటను వారి నవపు టెంతయు నొప్పున్. 255
- క. వృగుమధురవాక్యముల నిం| పొడవెడుచిటునవృత్తోడ నున్నీశుండు స
మృదము సచివులకుఁ బ్రజలకు| నొదవింపంగ వలయు నది మహోన్నతిఁ జేయున్
- క. నలుకుట యోముఁ గొనుటయుం| జెఱ ననుచుట కట్టి యడివి చేడ్చా టుండం
బలుచుట మొదలుగఁ గలవలు| దెఱంగులఁ దగుమెయిని నడపు భీరవిచారా. 257
- క. తనకడకు వచ్చి మొగి మో| దనివాఁ డగుమాత్ర నల్కుటకుఁ గోపింపం
జనదు జననాధునకు దూ| తునిఁ జంపిన నరిక మగుట ధుని మని రాకున్. 258
- లే. కులము కిలంబు హితవాక్యములును నేర్పు| గార్యవాదిత్వసద్వహోగోరవంబుఁ
దలఁపు గలుగుట దక్షత యలఘగుణము| లంఘు దూతుకు నిర్ద్యోడు వ్యాజనులు.
- క. మొన దీర్చువెరపు యలఘము| లనేకము లొనర్చునేర్పు వాయుధముల వి
న్ననువును బోలుకల్లం| బును నే నాపతికి నైజములు గా వలయున్. 260
- క. తనయుల నైసను నమ్మి| జనపతి సిరి గోలుపోవుఁ జతురతమై న
వ్వివనాఁడపోలే నమ్మక| యునికి సకలజనులయెడల నుగ నై యుండున్. 261
- క. వోరులచే జేడ కుండం| గూరులచే జాన కుండఁ గునలయజనులన్
జారులచే బడ కుండ ధ| రామణుండు నేర్పు గలిగి రక్షింపఁ దగున్. 262
- క. అవు బేహోముఁ గృషియున్| సంగఱును బనులసొంపు సరి యట్లుగుటన్.
భువి బలును గలుగుకాపుల| నెదినుండు గన్నకజల యట్లయఁ దగున్. 263

క. అరి మిగులఁ గొనుట శ్రీపులఁ బొరిహలఁగఁ బిరికినట్లు భూవర కడుపుకొ
వెరవునఁ బెనిచినయట్లుగు నరపతి ప్రిజచేత నప్పనము దగఁ గొనినకొ. 264

క. విను కన్నకులును నణిజాలు ననఘా గోగక్షకులు ధరాధీశునకుకొ
ధన మొడగూడెడువోటులఁ కనేకవిధములకు నెల్ల నావ్యుష్థలముల్. 265

తే. ధనములకు ధాన్యములకు నుత్పత్తితలముఁ లయినవాని కింమికయును హాని గాక
యుండఁ దనకును బండార మొదనఁ దగునుఁపాస్తనమునేయ వలయు భూపాలకుండు
క. పులి గూనలఁ దినుచందముఁ గలిగిన వంతటన నిలుమఁ గాక ధనంబుల్

గలుగునె మీఁదం గావునఁ జలగ దిగిచినట్లు గొనఁగఁ జను నిల సామ్యుల్. 267

క. అరయుటఁ బ్రిజ పర్జిల్లఁ గఱి నరి యేఁజేటఁ గ్రమవృద్ధి యానట్టులుగా
నరపతికిఁ గొనఁగ వచ్చు న్వైరవృత్తం బెంపంగఁ జాల నెఱయు ధనంబుల్. 268

క. దమియంపఁ దిగినవారల సమయమున దమిచి వారి సంపదలు మహి
రమణుండు దనదుబంధాఁ రముగా సమకూర్చు జనము రాగిల్లంగకొ. 269

క. ఆపనికిఁ గీడు తోయుదు భూపాలుండు ధనము గలుగుప్రతుఘటసిరిఁ దాఁ
జూపోపక కొనఁదిగదు ది యాపరుఁడై పెంప వలయు నశ్వజనములకొ. 270

క. ఆయతి కిమ్మెయిఁ గలుగును పాయంబులు ధర్మవ్యాఘ్రలేఖలుగాఁ
జేయుటయ మేలు నృపతికి మాయాకృతినిపుణఁ డగుట మతి గాదు నుమి. 271

తే. భూతనృధులు ధనలాభములును గలుగు ధర్మమునను రా జనువాడు ధర్మరక్ష
కై జనించెను గావున సతఁ డాశోష కాముఁడై ధర్మనిరతుండు గాఁగ వలయు 272
మ. పరవారీగమనాదిదోషములు భూపాలుండు నేయంగ న

ధర్మకొన్నిదము లేక యుండుఁ బ్రిజకుకొ దైన్యంబు వాటిల్లుఁ బె
క్కురుజల్ పైకొను నెందునుం గలయు నుక్కుం దేజముం దక్కు ను
ధర్మనైన్యంబుల శస్త్ర లాస్తుముగు బంధుశ్రీకిం కేటగున్. 273

క. కాని చెయిదములు నేయ కి నూనధర్మమునను నహిమనర్వీకుండు సం
తానము బంధులఁ బ్రిజయినుఁ బానును నేనలును కుభము డిలకొనఁ జేర్చుకొ 274

- ఆ. అశ్వనిధికంఠే నగయ నెక్కుడు ధన్యుఁ సిద్ధి దాన సకలసిద్ధులును బ్ర
 క్తభంగి జేయ శాశ్వతజీర్తియుఁ సంభవించుఁ గలుగు సద్గతియును. 275
- క. ధనమునకై ధన్యుడెఁగి ననాదరిము నేనెనేని నానృపతికి న
 ధనమును జెడు దుర్యోశముఁ బనుకొను మని దుగ్ధతియును వాటిలు ననఘా. 276
- క. ధన్యుఁజన్మితి యయ్యునుఁ ధన్యు నా కింతకంటెఁ దిత్త్యధులం
 జేర్చిం బోరయ నలయు ననుఁ ఛాన్దీకాశ్మణ్య నశ్చుదాస్త్రుడు వొందున్. 277
- క. మూలము సంతుష్టఁడై లోకీత మగుదు నున్నయప్పు డనదున్
 టాలొకించి నవఁ ఘాఁ పాలనము పెండ్ మిశిగుభం బొనరించున్. 278
- చ. సమము సాహసం బధికంబుచ లమైయిం దెచ్చికోలు ప
 ధ్యమె రిపు లేల కల్గును రహస్యతీపెంపును నుత్కటంపుఁగో
 పము మిగిలించఁ జాలునరహ్మణున క ట్లగుటకొ హితంబు సా
 మము దివయంతజ్ఞః డయిచమాననాను నెడన్ మహీశ్వరా. 279
- క. తిన భోజులు గలగినప్పుడుఁ ధన మిచ్చి విగోధి నెల్పరచు నైనను శాం
 తునిఁ జేయ నలయు దానముఁ నన యధిపనిఁ జేర్పు టురపు నని పతి కెప్పుడుకా-280
- క. చిను చిల్ల యిడినయాచుధిఁ మను విషల్క మగుశస్సమును శాస్త్రీయమి
 త్తనిపై నైవఁ బ్రయోగింఁ చిననరపతి నరకమున నెంచు నృపాలా. 281
- క. శరణాగతుఁ గాచియు ననిఁ క్షరపోటలఁ బడ్డఁ దెచ్చి యరసియు భగవీ
 నులం బోచియు నానాఁ ధ్వరములు నేనియును రాజు బలగు దురితముల్. 282
- క. చరులఁ బనిచి యగులతెలింఁ గరయుదు నా రెనురు నడచునట్టి దయున దె
 ప్పుకలంబువున డప్పింఁ బొరసినయెడ విడియునోట బొడుచు టుగ నగుకా. 283
- ఆ. నిమగ్నపోవునోట నీరుద్రావెడునోటఁ గూడు దినెడునోటఁ గోడకి సాలసి
 నపుడుఁ జెలి యున్నవనసరమునఁ బగఁ కాని బొదిలి చెలువ నలయు నధిప. 284
- తే. ఏను శేనుగు జేర్చిన ట్లెనక మెనఁగు సంగములపెంపుఁ బులికిని సింగమునగుఁ
 బాట్టెట్టియుగ్రతయును గట్టి మెతయుఁ బలను గలయోధవీరులు నలయు ననిక. 285
- క. నైసిలముచు లుత్సాహోనము లగుదు నుండు సాయపాపముల్
 వీనులను నాగియిందు గఁ జాసకము లుల్బు విజయ మగునైవ్యమునకా. 286

- క. తమ మే లగు నైన నతితమ దైన్యముఁ దెచ్చు నెదురు గర్వించినఁ గ
య్యము వాడిచి గెలిచి యరిశేషమునెడ నదయతమవిశదఁ డగుటొప్పున్ 287
- చ. అరిపము వీరక నెత్తి చనునప్పుడు దేనియ లుట్టునట్లుగా
నరపతి వారివారలు వినం బి్రియ మాడుట మేలు, పక్షిఁ దాఁ
దిరముగఁ జేరఁ గా మృగముతేకువ వాపను వేటకాఁడు త
త్స్వరములు నూపి కాదె తుది జంపఁ జగుం దనబారిఁ బాటినన్ 288
- క. కాలవిపర్యయమున నరఁ పాలుఁడు దా మొక్కి యైనఁ బగతుఁ గలసి త
చ్చీల మెటిగి తటి యైనఁ గాయనిపురి కనుచునది సుకరముగ వానికె. 289
- క. అచితనంబును బెడిపపుఁ దనమును లే కుండఁ బరగి దరియొల్లెడు నే
లునుబోలె నొత్తవలయును మనుజేండు మాత్తురం గ్రమంబున నధిపా 290
- క. పెక్కండ్రితోడ నీరఁగి మెక్కతటిన కొనక తటిగి యున్న పగరతో
ను క్కారి బంధుభావముఁ దక్కిటిపగరయెడ వలయుఁ దా నెఱపంగన్. 291
- తే. తిథిఁగూడ డై భోగింబు లనుభవించు మన్నయప్పుడ యిది యిట్టలుండ నేర
చ్చిగము తానుగానుగా ననియెఱుంగునతెను పగ బొందడిది యెఱైన నధిప. 292
- క. కానియటు లుండి నెటిఁ బడు నైనతెఱుగు దోచి మాయ మగు నిష్కంకిన్
మానసమున కుబ్బు వెగయుఁ దేనోపుం బనులు బుగుఁడు దేలఁడు రెంబున్. 293
- క. గతమునకును వెగవక యా గతమునకును నోరు తెఱచి కడుఁ నోరక దీ
నతఁ బొందుక డైనం జే గతి బంచిన దానఁబోదుఁ గా కనివలయున్. 294
- క. నోవును లావును గలిగిన పురుషులు లే రెల్లు లోకమున స్వారికిన్
సిరి శాశ్వతందె యని వెగఁ బొరయఁడు ధీరుండు కలిమిపోకకు నధిపా. 295
- క. గర్మ మగర్మముభంగి న గర్మము ధన్యమిమాడ్కి ధరలోఁ దోచున్
నిష్ఠిలమతి నరయ నలయుఁ ధార్మికతన కొమివాఁడు తన కేన్నఁడన్. 296
- క. వాఁరినూటలఁ దేలక భావంబునఁ గీడు మేలుఁ బరికించి యు
దాపుని సదాపుని నెఱ నీనర యేర్పఱున నెఱుంగ నేరఁగ నలయున్. 297
- ఆ. అరివృథాలుపెంపు నాత్మీయశక్తియు నెఱిగి మాఘృతి సెనునడచక
యుదిగొప్పది నరనియుచ్చతి మేవడిఁ గడపి హీనములఁడు నెఱక నిలుచు. 298

- క. కిరణములభంగిఁ జతురపుఁ బరిజనముల నెందుఁ జొనిపి పరకృత్యంబుల్
నిరతంబును గనుగొనుచును, దరణికరణి వెలుంగు టొప్పు ధరణీశునకుక్. 299
- చ. అనయముఁ బేర్చు కామమున న్గము ధన్యముఁ గాగిం గు కామతం
భ్రానిరతుఁ డైనవాఁడు నుపధపరిపన్నుఁడు గాఁడు దుష్టదం
డన మొసరింపఁ డిట్టిపతి డాయరు సాధులు నార్యులుక్ నుహృ
జ్జనములు దానఁ జేటు నగుఁ జావును బాటిలు నెల్లభంగులన్. 300
- క. తనభూమిఁ బరులభూమిని, ధనము బుపార్జింప వెలయు ధరణీశునకుక్
ధనములు మూలము రాజ్యం బునకును మూల మగుధర్మ కునకు నరేంద్రా 301
- క. తనకొలఁది మపాయంబులు, వొనరిచి ధనవంతుఁ డగుట భూపగుణము ని
ర్ధను నిజప్రజయును నై, కొనచు విరోధులును సరికు గొనకు కుమారా. 302
- క. తెరువాలైన ముచ్చిచ్చి ము ను, భూరు లగుకూర్మలకు మూఁక దోరం బగు న
వ్వెరవరివోరల బలంబును, ధరణీశుఁడు గూర్పుకొనుట సైన్యము చెచ్చున్. 303
- క. అన్యాయంబునఁ బొసరిన, సైన్యముచే సమరజయము సమకూర డను
నన్యాయపరులు గాంతరు, మాన్యస్వము డన్య సైన్య మనుజాధీశా. 304
- ఆ. మేలు నేసి తగినవిశునిఁ బడసి తి, తున్నచరితముల నెచ్చునుఖము లనుధ
వింపఁ జూచు టుడిగి వేచ్చి యుండుట, యగయ నీతిఁగల తెరపు గాదు 305
- చ. అరుల నవిశులం దెలియ నారయు లెంతయు సూక్ష్మకృత్య ము
వ్వెర వెతిరుల్లభం బరులు వీ రన నుండియు మిత్రభానముం
బొరయుటయున్ నుహృజ్జనులపోలికి గల్గెయు శక్త్యశాసూ
న్ముగణ మొకప్పు సూపుటయుఁ జూతుము గాదె ధరణి నెల్లెడన్. 306
- క. బలంతుఁ డైకశస్త్రుని, వలనఁ బ్రయోజనము గలిగి నలను కలిమిఁ దాఁ
గలసియు నది గడవఁగాఁ, దొలఁగ వెలయు నపెత్తినేని దుడిగి డొలయున్ 307
- తే. నమ్మఁ దగినవారి నమ్మకయున్నది, లేనివారి వైనఁ దెచ్చి నమ్మి
యుండఁ దగదు తన్ను నొరులునెప్పెడునట్లయిండి యొరులనమ్మకునికి నీతి 308
- క. కనుము తరి వేచి రిపు మూఁ, పున మొఁగ నలయు నమయముం గనుగొని గి
క్కునఁ గడవ శిలాధి సైచినచాడ్పున నేర్పు మెలయఁ జెటుచుటయొప్పున్. 309

క. విని విననివాడపోలేం గని కానినివాడపోలే గానలయ ౩౧౦

దొనరింపఁ దలంచినపని కను పగునంతకు నభేద్యుఁడై జనులయెడన్ . 310

తే. బహుళమగుగర్వమునఁగార్వభంగియునునకార్యసరణియు నెఱుగ కనాశ్వస్త్యత్తి
గానితెరవున నడచినయేని గురుని నైన కాసింపఁగా దగు నండు బుధులు 311

క. తెగఁ దీర్చక తెగ వార్చక తెగటార్చక కడమకొంత దిక్కఁగ నున్నన్
జగతీశ యప్పు న్నియుం బగయును మఱి పెరుఁగుఁ గీడు వాటిల్లుఁ దుదిన 312

అ. మాద్దవమున మృదువు మర్దిపఁగా వచ్చు మాద్దవమునఁ బరవిమద్దవంబుఁ
జెల్లు మాద్దవమునఁ జెల్లనియది లేదు గాన వృదువ తలప ఖరము నువ్వె 314

క. తపము నిదానము ధర్మ ప్రపంచమున కల్ల దానిఁ గగ్గిమమున వ్రతతం
తప్తపరాయణు లొనరింతు రగ్ధిప ఫలమూలాంబుత్తిఁజృప్తిఁబొరయుచున్ 315

క. విను మశనగిగ్రహము దప మనునభిధానంబు గలమహాధర్మము త
ద్దవంతుచి త్తవశగతిఁ జను నభిలష్ఠానముల జంగమత్తెల్లున్ . 316

తే. పంచవిధవృత్తు లగుమహాపాతకములు లోనుగాఁ గిల్చిపము లెల్ల లుంతింతు
లగుఁ దపంబున సత్యశాసనాదు లొలయు నభిలసిధులు నఱచేత వాఁపిల్లు 317

క. సమతయు దమముఁ దితిత్తయు సమత్సనము హీయ గృతియు నననూయార్వ
త్వములు నహింసాదాని త్తమాత్యజననూన్యతములు సత్యము మూర్తుల్ 318

చ. కుగురు సమస్తధర్మములకున్ విను సత్యము యోగమోక్షస
త్పనిములు సత్యకార్యములు పాప మనశ్చ్యముకంటె నొండు లే
రు దలఁప నశ్వమేధములు తొమ్మిదిమూలు నెండి నూలు నై
యొదవిన గీడు గావు భరితొద్దను సత్యముతోడ నాగయన్ 319

క. భూతములు జ రావఁజో పేతంబాలు గాని మోక్ష మెవఁ గోరుట మే
లాతతత్త్వోన్మయసం జాతెమనోదుశిఖభారగహుఁ డనకంటెన్ . 320

క. మనమున ధర్మము నర్థం బును కామముఁ గలుకొనక పారపాచ్చెము లై
చన నుఖదుఃఖంబుల ముడు మను దైవ్యముఁ బొంద కునికి మోక్షకరమగుక 321

ఉ. క్రూరుఁడు లోభియున్ శకుఁడు గొంకియుఁడున్ జడుఁడుం గృతఘ్నఁడున్
నేననివాడు బొంకిరియు నింపకు నోహునతండు బండయున్
దీరత లేమి దున్నయ మతివ్యసంత్యము గల్గువాఁలుం
జేమి నున్ని భూపతికిఁ జెట్టి యొనర్చు నశేష్యోద్దమా . 322

- క. మిక్కిలిం దైహికములు నా| ముత్యములు నైనభద్రములు దలకొలుపున్
మిక్కిలిగనంబులలోనను| మిక్కిలిడ యెక్కుడ డనుమాట మెత్తురు పొగ్గిల్లలో.
- క. ఉత్తమకులజాండు సుగుణా| యగ్నుడు సున్నేహమతియు నగుమిక్కిలిసకుం
జిత్త మెలర్పు తెలుగునఁ| బొత్తన మన వలయు శుభముఁ బొంద వలసినన్ 324
- క. కదియుం గాఢముఁ గాఢము| నదిలో మఱి కొంతసేపునకు బాయును నె
మ్మది నట్లుగఁ దలఁచగఁ నల| వదె పితృపుత్రాది బంధువర్గము నధిపా 325
- క. ఇది నాయది యనునూత| న్మది నెయ్యది వట్టుకొల్పినను వానిత మై
తుని జేటు నొంది వానికి| నది లోకము నానహించు నత్యంతంబున్ 326
- క. భీరుడు శూరుడు జనుడు వి| శారదుఁ డబలాశ్రమకుండు సుబంధు డన రే
దేరి నయన మృత్యువు దు| ర్వాణం బై యపహరించు వైదికపర్యా 327
- క. కామకొల్పిధాన్యము లగు| నీమానసవిక్యసు బుడిపి యేకాంతగృహ
రాముడ నై నిను చెనకుట| నూ మే లొం డెల్ల నడుగు నులభవివేకా 328
- క. ఎన్నోట నైన నగమడు| విన్నవిడి నుండు లేదు వెఱ పించుకయుం
బొచ్చెంపుఁజంద మెల్లఁడు| మెచ్చరె నుగ్ధై నఁ బలుకు మృదువై యుండన్ 329
- క. ధనవత్సము దుఃఖకరం| బని కని తత్కాంత ఓడుచునతనికి ధనితా
జునితాత్మాగ్నినత్వం| బనుపమసౌఖ్యంబు నేయు నక్షీణముగన్ 330
- క. మనమునకు నుభయుఁ గోరెడు| జనులకు న్నగ్ధక్రియావికారవభంగులో
పానుపడ విడిచి భయము లే| కునికియ యూహించిమాడ నుర వెచ్చంగిన్ 331
- లే. సామ్రా గోరినయంతన సుఖముగలుగ| దని యుపాస్థింపఁగా సిద్ధి యగుట నిజమె
కలిగ నేని ననేకచింతల నొనర్చు| జెడుట చావుతోఁ దుల్య మయ్యిడుమలే? 332
- క. శోకశ్రమిత్కన్యకున్| నీకలిమియ మూల మగుట నీ కగపడువాఁ
డేకర్తవ్యము గానం| డోకామమ నిన్ను దొటిగి యుండెడ నుభి నై 333
- లే. ధనముచేటున విసివి నామనము నిన్ను| నీడ విడిచెను గామమ యేను కాంతి
దాంతిసత్యక్షమాఘాతదయలఁ జెంది| నాడ లోభాదు లొందవు నన్ను నింక. 334
- లే. కామ నుభవివృన్దుభయలకాంక్ష దోణిగు| మేలుచేడకాంశంబునఁ బోలెవు
గాన కామమ నిను శక్తుకరణిఁ జంపి| బ్రహ్మపురిమున నుండెడ రాజువోలే 335

- క. చనినఁ జను నున్న 'సుండును! మనుజుఁ డొకటి నేయఁ జేయు మనుజాధిప తో
డన తగిలి నీడవోలెను! విను చేసినకీడు మేలు విడువవు వానిన్ 338
- క. కఱవుపయిఁ గఱవు వొరయుచు! వెఱపుపయిన్ వెఱపు దోఁప విడువనియిడుమం
దొఱఁగమిపైఁ బురుషుఁ డిడును! దొఱఁగమిఁ జేష్వుడును నడచు దుష్కృతములన్ 339
- ఆ. ఉత్సఁబుమిఁద నుత్సఁ మందచు! సుఖముమిఁద సుఖము సొప్పడంగఁ
బుర్యాపదముమిఁదఁ బుర్యాపదంబున! కరుగు నరుఁడు సకృతి యైన నధిప 338
- క. విను గుణములు మాయకు నొడ! లని యెఱిగి తమారజస్సు లజ్జించి నుసత్త్వం
బున నిలిచి సద్వివేకం! బున నదియుం దోచి విమలబోధాస్కఁ డగున్ 339
- క. సత్యమ తపమును యజ్ఞము! సత్యమ వేదంబు దాంతి శాంతియు నగుటన్
సత్యము దొఱఁగుట నిశ్మల! నిత్యానుష్ఠానములను నిష్ఫలము లగున్ 340
- క. విను మానసప్రసన్నత! దను గనుపురుషుండు గలుషతు గానఁడు దే
టివనీట రూపు సూచఁగ! నను వై కలక నతి లేనియట్లులపోలెన్ 341
- తే. ఇంద్రియంబులు దమయిచ్చ నిట్లు నట్లు! దిగిగ నేని దుఃఖంబులఁ దెచ్చ నవియు
కట్టవడి నుఖ మొనరించు! గాన నాత్మ! గావవలయు నింద్రియవోరగుణమువలన 342
- క. జ్ఞానము గేవలకృప న! జ్ఞానికే నుపదేశవిధిఁ బ్రజనితము నేయం
గా నది నకలధిత్రి! దానంబునకంటె నధికతరఫలద మగున్ 343
- తే. వెలుగు చుండెడిదీపంబు వేఱునన్తు! వులఁ బ్రకాశించు జేయున ట్లుఘ్నిత్య
బోధనజ్యోతి యింద్రియములను మాన! సమాను దనప్రభ విగతబాధ్యములఁజేయు 344
- క. విను పురుషున కింద్రియములు! మనంబు గఱిగించుఁ గిరీయల మనుజేశ్వరకుం
దనతనతెఱఁగునఁ గార్యము! లనేకములు సూపునచివు లట్లుల నెత్సా. 345
- క. నల యురి యోదము గాలము! గలిగి కదా మృగముఁ బక్షి గజము యుషము ద
క్షులు వట్టుదు రైతె త! జ్ఞాని విజ్ఞానయొకలిమిఁ జూతురు పురుషున్. 346
- క. పా మెఱుంగుఁ బాముకాళులు! ధీమంతుం డెఱుంగ నేర్పు ధీసాక్షిత్వ
శ్రీమంతుఁ బరమపురుషుని! ధీమలనిగ్మోచనంబు తెఱఁగు నెఱిగినన్. 347
- ఆ. తీడవి సాచ్చి యంతకంతకు నవులకు! నతికుతూహలమున నరిగి యరిగి
చూచు చుండునట్లు నూవె సంసారకా! ననయునందఁ దిరుగు జనులనడపు. 348
- క. విను తెన్న లుడువఁగ భేషజ! మునకుం చలకొనినచందమున మది సత్యం
బును శోచము శమమును దిమ! మును నెలకొలుపంగ నెలయు మోహమృతికిన్. 349

- తే. స్మృతియుసంప్రీతియునుబ్రసన్నతయుమతీయునిదృశములగుసత్త్వగుణోదితములు
రాగలోభకోపాదులు రాజసములు దర్పకోకప్రముఖములుదాసుసములు. 350
- క. జ్ఞానాజ్ఞానంబులకుం దాన యుపాశ్రియము బుద్ధి తత్త్వాహంకా
రానూనలక్షణాద్యం బైనయెఱుక దాని జీవుఁ డని చెప్పు కురుతుల్. 351
- క. జ్ఞానంబు దృష్టి నరునకు గాన నయనహీను నడపుకరణి యగుటఁ బ్ర
జ్ఞానవిహీనునినడవడి దీని నెఱుంగ వలయు నెఱుక జచ్చికోసంగన్. 352
- క. పరిహాసము భాషణమును నిరీక్షణము లోనుగాఁగ నింద్యంబులు నుం
డరులయెడ దీని కే మని చొరఁ దగ దలైన మనను సాత్తురు నుదతుల్. 353
- క. విను మాంసాస్థిమయం బని ననితాంగము సద్వివేకవైభవమునఁ గాం
చిన నందు మది దగుల దా పనికిని నాడీవిశుద్ధి ప్రా పకుఁ బుత్రా. 354
- క. జ్ఞానమ యిందనయేగ వి జ్ఞానాగ్నిం బ్రబలఁ జేయ జరయు మరణమున్
నానావిధదుఃఖంబులు లేనియెప్పుత ముక్షరంబు లే న్నై తోఁదుకా. 355
- క. కట్టినచీరయునుం బైఁ బెట్టినచీరయును మూలి విగి యారంగా
జాట్టినచీరయుఁ బోలేను నెట్టిన పొదివినిది జేహీని గుణాశ్రియముకా. 356
- క. వాసును మనసును గాయము నేకాయనృత్తి శౌచ మెవలనితపమున్
జీకొనునది యది బోధి శీకి ఘృతంబునకు వెన్నకిరీయ జనక మగుకా. 357
- తే. బ్రహ్మచర్యమహింసనాఁ బరఁగుపరమాధర్మములు శెండు మవ్వెయు త్తమతపంబు
దానిఁ గలవాఁడు నిర్మలజ్ఞానయోగిఁడంటు దై చూడ నేర్పు నర్హంబు ననఘ
క. ప్రియములు నప్రియములును పృథ్వి దయమునఁ జిక్కునడఁ దిగిన్పు ద త్తదనేక
కిరీయలకుఁజొచ్చునరుఁడు మెయిన్మాయమగు టెఱుంగండు వెదంబరాదివృథలకా 358
- క. ధనములు బంధులు భోగము లనియెడునస్థిరము లెల్ల నాత్మ కెరవు నే
నిన కాంతి యలదడును మన మన కాంతికిసమృద్ధి మోక్షము నిచ్చుకా. 360
- తే. నరుఁడు సుఖదుఃఖములచెటఁ బొరయ వీక మలఁచి యాత్మను జేర్చిన మానసంబు
లీన మగు నంద జలములతోన నిడిన లవణాణముచందంబున నననినాధ. 361
- క. సమృద్ధిని తొయియుఁ గన కముఁ జూచుచు సత్సమాధికరితం బగున్పు
త్రము నడపిన శద్ధిబ్రాహ్మయ మన్మాసముల యోగిమతి వర్తింతున్. 362
- క. ఆనఘ దివంబు రాశ్రిగ్గుణ ననునివి భాననకు లేనియెట్లు సతతం
బును పరమయోగయోగుఁ డగు మునికి వివేకావివేకములు లే కుండున్. 363

- క. ఒరు లేమేని నొనర్చిన, నరవర యప్రియము దనమనంబున కగుఁ దా
నొరులకు నవి నేయ కునికి। పరాయణము పరమధర్మపదముల కెల్లకా. 364
- క. భూతదయయు ననహంకా। రాతిశయముఁ గలుగువిమలఁ డప్రాయశ్చి
త్రాతురుఁడు మావె విధులు ను। నీతము లైనను దృఢాత్మనిష్ఠకతమునకా. 365
- క. సంతోషామృతనుభిత, స్వాంతం డగు నేని నట్టివారఁడు గృహంబుం
గాంతారదేశమును నొ। క్కంత గ నిచ్చింతనృత్తి నక్షోభ్యుఁ డగున్. 366
- క. యోగంబుఁ దపంబుఁ బరి। త్యాగంబును గాక యొండు లగునె హితంబుల్
రాగముసరిదుఃఖంబును। ద్యాగముఁ బోలెడినుఖంబు నరయం గలచే. 367
- క. విను కుసుమంబుల వాసిం। చిన నొప్పనికంపు విడిచి చెందును సార
భ్యనిరూఢిం దిల లట్టుల। యనఘా సకృతముల జీవుఁ డకలంకుఁ డగున్. 368
- క. అంతంతకు సత్కర్మము। లెంతయుఁ బెను పొంద జీవుఁ డెక్కుడుచాయం
జితాకలంక ము వాయఁగ। సంతోషామృతము వాని సంభుద్ధుఁ డగున్. 369
- తే. వాఙ్మనోదృష్టికలితప్రస ర్తవములఁ। గాయచేష్టితములను నన్యాయపథముఁ
బొరయ నీ కున్న సత్సభవిరతి గలుగు। సత్యశ్రమదూహింపలు సత్సభములు 370
- తే. అనఘ మూఢాత్ముచి త్రంబునందు విషయ। బాల మత్యంతగాఢసంసక్తి నొందు
లక్ష్మరసము దండారులఁ జిక్కఁ బట్టు।చందమున దీనిఁ గనుట ప్రకాంతికరము
- క. తనగృహమున నభ్యాసం। బున మెలఁగెడునంధుచందమున సంసారం   ల
బునఁ దిరుగుమూఢుఁ డెఱుఁగడు। వినుతం బగుమోక్షపథము విమలవివేకా. 372
- క. వినుము మృతాళంబున నం। టినకొంపి జలంబులం గడిగినను బెడఁబా
సినకీర్య విమలజ్ఞానం। బున సంసారంబు వాయుఁ బురుషు నశేంద్రా। 373
- క. యోగనిరూఢుఁడు సంగ। త్యాగానందైకనిరతుఁ డతనికి జనసం
యోగము మృతిదైన్యంబును। భోగాభోగనుఖదుఃఖములు లే నిధిపా. 374
- ఆ. పక్వతీ దోహఁగి తన్నుఁ బరికించుజీవుండు। పరిమల గాంచు నపుడు పక్వతీసగుణ
తానిరూఢి యడఁగి తన్నయత్వము నొంది। జీవకేలశ్వసిద్ధి యొలయు. 375
- క. వివే కేవలుఁ డగుజీవుఁడు। దనుఁ బరమం గాఁగఁ జూచి తల్లనశ్వం
బున వెలుఁగునది నిరామయా। మనంత మగుపదము నూచె యతులవివేకా. 376
- ఆ. జలముఁ గదిసి యొండె జలముచే న్నాన్ద్రంబు। గాక యొండునట్టికమలదళము
భంగి నంతరాత్మ ప్రకృతిఁ బొందియును సన్వికృతి పొందకుండు వీరదోష. 377

తే. ఇంద్రియంబులు మనమునం దివ్వరఁజేసి, మనసు దిగిచి యహంకారమున నడంచి
బుద్ధిగోన నహంకృతిఁ బుచ్చి బుద్ధిఃపృథ్వికృతిఁ గలఁచు దధ్యాసతత్త్వరత గలుగు378

తే. తాను దెగునేని బాంధవదారపుత్ర) మిత్రు లనునజ్జనంబు లేమిటికి విగత
చిత్తుఁ డై గుహ సొచ్చి నిశ్చింతబుద్ధిఁదడవి కానంగ వలనద తన్నుఁ దాన. 378

తే. జరయు మరణంబు మర్త్యనిజన్మ మాది గాఁగ వెనువెంటఁ దగులునంగంబు వేచి
యెల్లి సే నెద ననక మే లిపుడచేయుఁ(వినుము)గాయ నె మృత్యువు జనుల పనులు

ఆ. ఆశ్రయకానగమును లంతియ చుట్టంబు లగ్నిఁ గలసి మరలు నఖిల మైన
జ్ఞాతిజనము దీనిఁ జర్చింప కందఱు యందు మమత బెనుచు నష్టఁ డనఘ. 381

తే. భోగములు సంపరిత్యక్తములుగఁ జేసి, కేవలాంగుఁ డై నిగ్రులభానయుక్తిఁ
దడము గృహమున నేనిఁ దత్త్వరత నాచరించి సంసారజుధిఁదరించు నరుఁడు 382

ఆ. ఏన కలను నాకు నెన్నరివానిఁ గా నాత్మ్యఁ దలఁతు నన్నునట్టివాని
నెందుఁ గాన్గ గాన నెవ్వరివాడను గా ననంగ నలదె మాననియ. 383

క. కోరికయు నొల్లమియు లే. కేమాపున ఘాతములకు నె గ్గుతెఱుగుం
జేరక యకామవృత్తిఁ ద, పోరతి నున్నతఁడు బ్రహ్మముం బ్రాపించుకొ 384

క. వినఁ జూడం బడునందె, ల్లను సమతం బరముఁ గనుచు లౌల్యనిరసనం
బున నుఖదుఃఖాదిద్వంద్వనిరూఢుఁడు గాక యున్నతఁడు ముక్తిఁ గనుకొ 385

క. ఇనుమును గనకము నిండయు, వినుతియు సమములుగఁ గొనుచు వివిధాంగకముల్
దనలోన నడఁచుకమతముఁననువున నిందియము లడఁచునతఁడు గను శివుకొ 386

ఆ. హింస లేక యానికి యిందియజయము నై, రాశ్య మనవలస్వ మనుగుణములు
నాల్గు గలుగునట్టిసరుకుఁ గరతలా, మలక మంతరాత్మమహిమ యెల్ల. 387

చ. అరేయగ ధర్మతంత్రములయందు నిర్గమము లే హాకండు నె
స్వరిమది యెంచు వాఁలెఁ దగ వానలు దానిన పూని యాచరిం
తు రదియ వాఁ కిష్టఫలవోహనకార్య మొనర్చు నెల్లెడం

బురుషులఁ జూడమే తమకుఁ బోలినధర్మములన్ నెలుంగఁగె. 388

క. న్యాయమున సంగరింబుం, జేయఁగ శస్త్రాగ్ని దిన్నుఁ జెరిగె దానేం
గాయంబు విడుచుపురుషుఁడు, వే యేటికి మోక్షలక్ష్మీవిభుఁ డగు నధిపా. 389

క. తనతోఁ దుల్యం డైనను, మనుజాధిప యధికఁడలసమగోష్ఠ్యము గ
ల్గిన నని శత్రుని నధియిం, చిన నరపతి పుణ్యలోకసిద్ధిఁ బొందున్. 390

- క. పరమర్మభిదంబులు నయఁ విరహితములు ధర్మకార్యవిముఖంబులు ని
వ్యంజములు నగుచూటలు సఁ త్పురుషం డాడఁ డవి సత్కృతులు గా కునికొ 391
- క. అతిధిజనులు తమతమవాంఁ ధితము లనుభవించునట్లు నేయం గనిపం
గృహకృతఁ బొంపరె గృహఁ పరియును గృహిణియును ధర్మభారమువలనకొ 392
- చ. వినుము జరానుబంధమున వెండుకైతండముఁ బండ్లు వీనులుం
గనుఁగనయొక జరం బొరయుఁ గాని యొకప్పుడుఁ దృప్తి జీర్ణ గా
దనయముఁ భేర్పి పొగిముల వచ్చక పో దది రోగ మల్పము
ద్ధి నరులు వోని లే రది మదిం జొరనీరు నుఖార్తు లై బుగున్. 393
- క. పురుషాదిక యై తోఁబుచ్చు నిరూపణము నేయ నూడి నిర్దేశింపన్
వెంపు పడక కాశ్యపముఖఁ భరితర నిర్వాణ మనఁగఁడుఁ బ్రకృతి నృపా. 394
- తే. సత్కులంబునఁబుట్టుట సకలవేదఁ ములు బురాణంబులును శాస్త్రములును జదువు
టయును సద్గతిఁ జేయఁ పొగిధములు గావు శీలసామగ్రి లేనిచు శ్చేష్టితులను. 395
- తే. మాపనూశీలముల ననుమాపుఁ డైనఁ బయన కీక కన్నియఁ దనవలసినట్లు
తగనివానికి నిచ్చుట ధర్మదేవఁ తాతనూభవ బ్రహ్మహత్యాసమంబు. 396
- క. పాతివీర్యము గలిగినఁ నాతి యనఁగ డైం మన జనన్తుల వేతే
యాత్రధర్మాగ్రముఖఁ ఖ్యాతులు సద్భాగ్యులనఁ గాడే కిలుగుకొ. 397
- క. కులమును శీలము విద్యయుఁ గలవానిం దిలిచి ప్రీతిఁ గన్నియ నీఁ గా
లయును నుపకప్రదానాఁ కలితంబుగ బ్రహ్మకర్మగతి యిది యధిపా. • 398
- ఆ. ధూతృ మిందుఁ బుధులు గన్య పురుషుఁ గోరఁ నతఁడుఁ గన్యమిఁది నాసనేయ
ననల మగుపరస్పరానురాగము గనిఁ ప్రియద మెనఁగఁ జేయుపరాయంబు. 399
- క. కన్ను మింబును దనిసినఁ గన్నియ యెవ్వనిఁ గోరు గాంధర్వంబొ
యన్ను నతని కిచ్చుట వెలఁ పన్నుట యాసునిము సూచె పాపముఖ్యా. 400
- క. బలిమి మేము ముఁడు గన్నెకుఁ గలవానిం బొడిచి కరము కొన్యంబున న
పౌలకుక దుఃఖింపఁగ వా రలు పొనులఁగఁ దెచ్చికొనుట రాక్షసము నృపా. 401
- ఆ. అయిదు తెఱఁగులందు నారయ మూడినఁ ధములు ధర్మకృతులు ధర్మపుత్ర
యాసురంబు రాక్షసావ్యాధుంబును ధర్మ మారంపిదానమాషికిములు. 402
- తే. మాతృప్రకృతీన యైనను భాతృరహితఁ భావ మొదిన నచ్చాల పరిణయాగ్ధ
పరణమున కర్హ గా ఁని పురుషులొగ్గఁ గన్య చెపుదురు పరిణయకల్పవిదులు. 403

- క. నిజదారపరులు సంతక! యజనరతులుఁ గామరోషహంతలు నగున
ద్విజాల నరసి ధన మిచ్చుట! తిరిజగత్పూజ్య మగు నండుగి ధీరవిచారా. 404
- క. దాద్ర్యముచే గుండుము! నేటిని నడుంగఁ బోవ కెంతయుఁ గృతం
గూరినవిప్రుని కుర్వగ! వారనిపయ నీగిళలము వాగ్దోచరిమే. 405
- ఆ. అన్నదానసదృశ మగుదాన మెందు నె! న్నడును లేదు గావునను విధేయ
మన్నదాన మధికయత్నపూతంబుగాఁ బూని దానిచేత పుణ్యతమము. 406
- క. పరమజ్ఞానులమొద్దను! బరఁగిన నజ్ఞుడును బోధభరితుఁ డగు నిరం
తరమేరుసమీపక్షితి! హిరణ్యరుచిఁ గాక మెసక మెసినపగిదిన్. 407
- తే. ఇన్నియాచారములలోన నెక్కు డెందు! సకలభూతములందును సదయుఁ డగుట
యాచమును లట్లుగావున నభిలషల్ల! మునకు దయఁకొల్పెద్యుఁడలయుఁ గుణము 408
- క. విను దానంబులఁ బాపము! లనఘా చెమ దానములకు నన్నిటికిని స
జ్జనసేన్య యన్నదానము! ను ను లభికం బండుగి పాపములఁ బాపునెడన్. 409
- తే. దినము పద్యంబు గా కుండఁ తదిరి యన్న! పానదానంబు లొదవినభంగిఁ జేసి
మతిభుజిండుటఁబోలేదుమహితగర్భ! కార్యమొండొకఁడెందునుగలదెయఁడయన్ 410
- తే. మనసుననువాక్కునను గాయముననుహించి! నడపుమాంసంబుదినుటతోనాల్గయె
దొంగులవినువ్వెహించునన్తింపఁజేయుఁ! గానకడుంగిడుమాంసభక్షణముదలఁప. 411
- తే. వాటి మేధంబుకంటెను బూజనీయ! కర్మ మందురు మాంసభక్షణమువిదువు
వినుము చంపుటయును జూపఁ బనుచుటయును! గల్లుపంబుల కెల్ల నగ్గలము లధిప. 412
- ఉ. మౌనము తాతనం గలదె మాంసము పొగింబులమేనఁ గాక య
మ్రేనుల నొంచునష్ట దమ మేమలు సోకినమాత్ర! నెట్లగున్
దానిఁ దలంపఁగా నలదె తా నదిహనిన హింస లన్నియున్
మానవే యందు నుత్తముఁడు మాంసము మాను దయాద్ధిచిత్తుఁడై. 413
- క. దానము ధర్మము దప మి! జ్యాగృష్ట యనంగఁ గల్లుసత్త్రియ లెల్లన్
మానవనాథ యహింసా! నూనాకృతు లండుగి శుక్రితుల నూనినపెద్దల్. 414
- ఆ. అన్యమాంసమున నిజాంగమాంసంబుఁ బో! పింతు ననుటకంటెఁ జెట్ట లేదు
మాంసభక్షణంబు మానుటకంటెను! మేలు లేదు కర్మజాలకమున. 415
- క. భూతముల కలుగువతినికి! భూతము లభిలములు నలుగు భూతహితార్థ
భూతముల కధయ మిచ్చిన! పూతార్థున కధయ మిచ్చు భూతానిలయున్. 416

- అ. దానమును దపంబు ధర్మంబు యజ్ఞంబు శౌచమంత్రశ్రుత్యములను
బుధు లహింసరూపములు గాంగఁ జెప్పటంబు నెల్లకన్మి ను మృహింసకఱిమి. 417
- తే. శస్త్ర జీవకయును నరిచువృథాగఁ మాహరించుటయును భృశ్య నగయుటయును
బ్రజవివాచంబువినునోటఁబఱిపాతి గామియునురాజాలకుఁగృత్యకర్మకోటి. 418
- తే. దుష్టిపాపలచే గడుఁ గుండినట్టి యతిశి సచ్చినఁ బ్రియమున నతనిడల్పి
వోవు నట్లుగ సముచితభోజనంబు నెట్లు తెల్లపుణ్యములకుఁ జెడ్డ దలఁప. 419
- క. పరబలము పై నడరి నె త్రుగు నట్లులు వాఁ జంపుగురు దురమున న
పురుసఁదినంబును బుజ్యో త్తర మని వేదములు సెప్పఁ దనుతిరమధ్యా. 420
- క. పోగులయందలిమగణము మారణముం బుణ్యలొక మహితమహిమకుం
గారణ మెఱుంగు మహింసా కారం బిట్టి ఓని నీవ కార్థవిచారా. 421
- క. వంచనయును జాడ్యంబును నించుకయును లేక పశ్చిమపునెట్టె మెఱిఁగి తాఁ
బంచినపని నెరవునఁ గా వించినకర్మకరుఁ డొందు విపులధనంబుల్. 422
- క. జీవుఁడు జీర్ణశరీరముఁ బో విడిచి నవంబు బొందఁ బుట్టను పేరం
దా వెలయం దద్దక జీ వావలి నర్తించు నిటు గతాగతపదవిక. 423
- తే. క్షమయు సత్యంబుఁ గృపయు శౌచమును గురుల
ఁలనిభక్తియు నాయువుపాలుపు నిచ్చు
నలుక బొంకు హృదిత శుచితాపగమము
గురువిరోధ మాయువుఁ గడుఁ గురింగఁ జేయు. 424
- తే. శుశ్రమ నరునిఁ బరిష్టానయుతునిఁ జేయుఁ బానిసకృత మల్పమును ననూనఫలము
నిచ్చు నష్టాననత్కర్మ మెంత యైన నఫల మగుఁ గాన శుశ్రవంతుఁ డగుట ఁలయు
ఉ. శౌచము బ్రహ్మచర్యమును శాంతియు లభ్యుళనంబు నై మదిం .
- జూదాచు నంతరాత్మ నెడ సొచ్చినకఘ్ను విశేషముకౌ గృతిం
దోషుమం భక్తియుక్తికి గురుండు ప్రియైషమయ్యుండు గాంగఁ ద
ద్గోనరతం జరింపఁగ నకుంతితిమోక్ష సుఖంబు సొప్పడున్. 425
- క. విన్య జహియు జేహము వే అనునిశ్చయద్వైత గల్లునాతఁడు సాలున్
మనసు మగిడింప నది ని గృహస్కృతిఁ బొనర్చి మోక్ష మార్గముఁ జూపున్ 427
- తే. నాగు లిందిరియవిభాగితి సంహరింతుఁ రఘుము దెలిసి పోయిష్టిత్ర మాచరింతు
రప్రకాశంబుగా ధర్మ మాచరింతుఁ రభిలక్షితాతదయాకుల్యై మారఁ గలరు. 428

- క. తత్త్వ మనశ్వర మశరీః రత్నంబునఁ బరఁగు భూతరాశి నియతనా
శిత్తంబు హింసకశ్యముఁ దాత్త్విక మై లేదు దేహదళనమున నృపా. 429
- క. శరధిపరివేష్టితక్షీరిఁ బరిపాలించినను దానిపై దృఢముమతం
బొరయక నిర్మించిన నా ప్పురుషుని గురితంబు లెట్లు వొందఁగ నేర్చుకా. 430
- క. ననమున వన్యాహారం బున పర్మించినఁ బదార్థములపై మమతన
మనమున విడ కుండిన నా మృతుకాఁడు మృత్యుముఖుని మనుజాధీశా. 431
- క. వెలిపగఱ గెలుపు గెలుకే యలఘుమరికొ గెలుఁ వెలయు నభ్యంతరక
తులఁ దవ్వఁగమును మోక్షముఁ నలఁఱుచుం జాలు నొంటి నమ్మే లగునే. 432
- క. విను మంతకృశ్మలలోఁ ఘనుఁ డగుఁ గాముఁడు నిరస్త కామం బగువ
ర్తనము విశద మధ్యయనయఁ జనదానంబులును గామసహితములు గదా. 433
- తే. సర్వస్థంకల్పనర్థవశాలి యగుచుఁ బరమశాంతి చిత్తంబునఁ బట్టుకొల్పు
నతఁ డనిధవానలమున ట్లల్లఁ బొందుఁ దక్మతిఃస్థిత యైననిర్వృతి గృతార్థ. 434
- క. తనువువలన నిష్కర్షణం బొనర్చి జీవాత్మక గాంచుయోగిమయం డ
య్యను వొదవి యట్లు దన్నుం గనినప్పుడు జననమరణకరులం దొఱఁగుకా. 435
- క. ముక్తుండు జరామరణవి యుక్తుం డై హర్షశోకయోగ మెడలి స
ద్భక్తులకును సత్సద మీఁ శక్తుం డగుఁ జావ్వె బ్రహ్మచర్యముపేర్చిన. 436
- అ. ఒడలియస్థితత్వ మాహించి యాత్మయం దధికనిష్ఠ గలుగునతఁడు సకల
భూతకోటివలనఁ బొందఁడు భయము రాఁ గాదిదుఃఖములకు నగపడండు. 437
- క. విను యోగయుక్తునకు శః స్త్రీనిహిత జలబాధ యిన్ని హాహము మొదలై
చనునవ్యకారములు లేఁ వనఘ యతఁడు గోరఁ డైంద్ర ముపపద మైనన్. 438
- క. తనయంద తన్ను లెస్సఁగఁ గనుటం గడచిననుఖంబు గలుగదు లోకం
బున నెందు దాని కయ్యోకుఁ బనుతానుషానమునకు వినుపవి వెలయున్. 439
- క. తనయైఱిగినతెరవున నె మృత మంతర్వర్తిఁ జేసి మఱి బాహ్యగతిం
జననీ కుండఁగ నది యెం దనువునఁ బడు నిలుప వెలయు నచ్చట దానిన్. 440
- తే. అయ్య నాదితత్త్వము చక్షురారికంబుఁ దైవయింద్రియములకు గాఢ్యంబుగాదు
సకలమలరిరాసాశ్చర్యప్రసన్నతరముఁ నాపరిదీపము ద్విద్వంద బొనరచ్చ. 441
- క. కలయంగ నెల్లయెడలం దలలును లోచనములును జదంబులు హస్తం
బులు శైయాత్మత్వం బుఁ జ్వలభంగి వెలుంగ యోగంతుండు గాంచున్. 442
- అ. శ్రద్ధ గలిగి లోకసంగ్రహసంగఱుఁ నీడ విడిచి యొకఁ డీయూపాయ
ముల భజించు వాఁడు మోక్షలక్ష్మికఁ బలియగు నొకంత సందియంబు వలదు 443

- తే. సత్యమునన భూతంబులు సంభవించు। వంద వర్తిండు దానన యడఁగు విది గు
 రాత్రియాత్మకసత్యచరిత్ర మమల। బుద్ధిలార సత్యంబుపొంది యనుడు. 444
- చ. బలమును శోధ్యమున్ ముదముఁ బ్రాభవమున్ సుఖదుఃఖభాగితా
 కలనముఁ జెల్పినేతయును గాంక్షయు నొల్లమియుం బ్రితాపముం
 గలహము నీర్ణయమున్ బహువికల్పపుభాషలుఁ గామినిజనం
 బులయెడ గాఢరాగకయు బొంతును నున్న రజస్వరూపమున్. 445
- క. రాజసగుణములకుం గల। నైజ మెటుఁగువారు తజ్జనక నైకృతముల్
 ధీజితములు గావింపఁగ। నోజ గలిగి శుభదృష్టి నొందుదు రెందున్. 446
- క. ధర్మార్థకామగోచర। కర్మములకు సాత్త్వికాదికప్రకరవికా
 రోర్ములు హేతువు లగు ని। వ్యక్తతకే తదనధూతి గాఢము నుండి. 447
- క. సత్త్వము పొదీప మావర। తత్త్వముఁ గాంచుటకుఁ గాన తస్మాద్దంతా
 తత్త్వము వదలక చిత్తను। ఖత్వాకలిత మగునెలవు గఁడు కృతాత్మల్. 448
- క. శరనిధితరఁగలభంగి। బొరిఁ బొరి వన్య కమునన పుట్టు నధంగున్
 సురసరధరణీరుహముఖ। చరాచరాశేకభూతజాలము లెల్లన్. 449
- క. తమము రజస్సుఁ దొఱగి స। త్వమునన రివియించి యగునాత్మత్వముఁ గని స
 త్వమును దిగఁడుచు వైరా। గ్యమహీతుఁ డగు మనిషయం డకల్మషులారా. 450
- క. పరమం బనంగ వేదాం। తరహస్యాత్మకత వెలుఁగుతత్త్వంబు నిజం
 బరయఁగ తేత్రోజ్ఞఁడ యను। సరిగతి నలయతఁడు సర్వపదిఁడును నుండి. 451
- క. వృత్త విశేషమునఁ జనిన। చిత్తము వెనుకఁ జని యందుఁ జేర్చి మనసు దా
 నెత్తెఱఁగునకుం దివియమి। యుత్తమపురిహస్య మండు యోగమున మునుల్ 452
- క. వినుఁ డ్యోక్తాంతం బగు। పని యెల్ల నవిద్య నొలయ బంధము మమకం
 బనువడిన మృత్యు వమృతం। బనఁ జను నది నిర్మమత్వ మారఁ గలిగిన్. 453
- క. శోరికలకుఁ జొరక యసం। గారూఢత గలిగి యెల్లయందును సమతం
 గూరినచిత్తంబులు గల। సారాత్మకు లీపథమునఁ జనుటకు శక్తుల్. 454
- క. పురరక్షణము గృహంబుగ। వగనర చేయంగ వలయు నశక్తుఁ గలుగున
 తుర్ముఖల నిజెడ దగుఁ గుడుపు ని। దుర మెదలగు లోనిబనులతోడవుపు లరయన్
- క. విను మంత్రోభేదమున న। చ్చివకీమన కనకు శాంతి నేయు లుబిది కా
 వున మంత్రులతో మంత్రా। వననియమం బూడి చెప్ప వలయుం జామ్మి. 455

- క. శ్యామలబుతోడ విదిధో! పాయంబుల నగ్గమల సుపార్జితపుడు భూ
నాయక రాజ్యవిహారము! నేయజముల నెఱిగి భరిమఁ జెఱవఁగ నలయున్. 457
- తే. దైవమానుషబలములు దఱిగి యుండుట! నెవ్వరికి నెవ్వ జుచ్చుడ యొకఁ మెనఁగ
చైర మకనీతోఁబాటించులయుఁ జెఱుచు! టన్ననము గొను టన్నన మరసియపుడ.
- క. పగడలమనములు విరసము! లగుగతి నడపురిపురాజ్య మరసి విభిన్నం
బుగఁ జేసి కలఁచి మైకొని! జగతీవర శౌనఁగ నలయు సౌకర్యము గదా. 459
- ఆ. బలము లెనఁగ దైవబలమును గలిగి లో! నుట్టుచేటు లేనియట్టివృతతి
నలన మత్సరంబు నల దాశోయంబుచం! దంబు పొందునడయఁ దగు నృపాల. 460
- క. పరుల గెలిచి నిర్భయముగ! ధరణిఁ బ్రేమ గామవైరపు భగ్గునభయమున
బరిపాలించిన వెలయుం! గురువర కృపపెంపు నదలకుము పశులయెడదా. 461
- క. వివేకి గలిగి రక్షించుచు! నమవున దయతోడిపాడినాయకు లెల్లం
గొనుచుఁ దగ నేలి పొగ డొం! దినరాజున కుర్వి గామధేమపు గాదే. 462
- క. నిశ్శబ్దసద్వివేకము! సత్యవ్రతకీల భర్మసారజ్ఞ భవ
స్మత్కాకలితం లైనను! విత్తంబును వృద్ధసేన వియతి సుబ్రహ్మణ్య. 463
- క. మనమునఁ దోఁచినదానము! లనుదినమును జేయుచును సమాశ్రితజనులం
లెనుచును బంధులఁ బోవుచు! జనమితచరితమునఁ బరఁగు సౌజన్యనిధి. 464
- ఆ. వినుము దీగ వైష్ణవత్తి యుం! గ్రోధచిం! తనము లేక వాక్కు మనము నొక్క
చంద ముగట సకలజనుల కనుకర్థ! సంపదాప్తి పరమసాధనంబు. 465
- క. బలమును బుద్ధియుఁ జేవయు! నలభుముతి యెల్లసిల్ల నగుకాలమునం
బొలియుం గాలవివర్ణము! కలనంబున బంధుల కుబ్బుఁ గలఁకయుఁ గలవే. 466
- సీ. కుచిమును నానందం కుచిమత్తుఁబరమాండంబర మేష్టియును నగుభవ్యుఁగొలకు
మానులను సురలఁ నెవ్వనియున్నరూ పెఱుంగదనన్వదిను నప్పరమఁ గొలకు
కుక్రితుల సెప్పఁగ మహామతులం దుఃఖోషధంబుగ నెఱింగదాపుఁగ్రామూర్తి గొలకు
లాశంబు లెల్లఁ గల్గు నిల్చి టదఁగుట తనయంద యగుమహోత్తమనిగొలకుఁ
- తే. బక్షి రత్నచయంబుఁ బుష్పవ్రాజంబుఁ! బంజరము తొగిను వార యుపాశ్రియముగ
నుండుచాడున విశ్వంబు ఘండుటకును! భాస్వదంబుకృతందరీకాక్షుఁగొలకు. 467
- ఆ. పాఠ సమాశ్రిత్యే బరము సమాసాగ్రి! వేదమయ సమాసాగ్రి నలఁకు
లైననాకంఠె నలఁచి పెద్దలకును! జాలఁ బెద్ద యగుదయాకుఁ గొలకు. 468

- క. అమృతమహా బుద్ధిజాసాస్స మహాబయోమవిషద్యచస్సమాజములకు వా
చ్య ముంబునపురుషోత్తమ ని క్కమయూ మగువాని భ క్తిగమ్యః దలంతున్ . 469
- క. సుహృత్తక్షేత్రంబున వ్యక్తకృతియూధి నానీసుం డై
భవ్యత నొండకుక్షేత్రాః త్వువ్యపదిష్టుః బ్రహ్మితుం దామోదరునిన్ . 470
- క. పౌశ్యతివిశ్వతులకు షోడశః వికారముల దెరసి పౌశ్యతిఃకృతిశ్చముః బొం
దొ యుండఁ గాంతు రెవ్వని సకలమునులఁ దలంతు నట్టిసాంఖ్యాత్మహరిన్ . 471
- క. అంతశ్చరఘోరుతములఁ కాంతములుగఁ జేసి యనలసత్వము శమమున్
దాంతియుఁ గలజనములు గనుఁ నంతర్నితుఁ గొలుతుజలశయను యోగాత్మున్ . 472
- తే. చరణనాభికిండ్లంబులు ధరయు నంతః రిక్షమును దినమును జగచ్చతురగ్ని
దిశలు దృబ్బుఖిల్యోత్తముల్ దీప్త రేవృః హాత్మునకు నట్టిహరిని లోకాత్ముఁ దలతు
- క. మాస ర్వయవాబ్దమయోః ద్భాసితయాపుఁ డయి సృష్టిఁ బ్రళయంబుఁ దగం
జేసి పాలుపారుకొరి నుఁ పాసింతును యోగిభోగ్యులుఁ గాలాత్మున్ . 474
- క. సర్వమునందును దానుకొఁ సర్వముఁ దనయందు నుండు సంచారంబుల్
సర్వమునకుఁ దనవలననఁ సర్వాస్త్రకు నట్టివృష్టిస త్రముఁ దలంతున్ . 475
- అ. త్తరము లైసభూతసంఘంబులం దెల్లఁ నత్తరస్వయాపుఁ డై వెలంగు
సకలబుద్ధివృత్తిసాక్షి సాక్ష్యాత్ము నఁ స్పందనోధనును ముకుందుఁ దలంతు. 476
- క. త్తేత్రజ్ఞం దనఁగ నిఖిలఁ గాత్రీవ్యాప్తస్వమహిమ గలిగి సమీరా
నూత్రీణమున జీవుండునుఁ గోత్రీము నై సర్వవై ర్తకుం దగుచుండున్ . 477
- క. విను మాత్ముఁడు త్తేత్రజ్ఞఁ డన భూతాత్ముఁ దనఁ బురుషఁ దనఁ బరమేశుం
దన బుద్ధిసాక్షి యనఁగాఁ జనవరహితుఁ దనఁగఁ బరంగు కాంతిపీనణా . 478
- అ. మణిమయములు గనకమయములు రజతముఁ యములుమతీయు మృణ్మయాధికములు
నైనపెక్కు పూసలందుఁ ద్రాడున్నట్లుఁ భూతకోటియందుఁ బురుషఁ దుండు.
- క. అమృతం పంచ్యుత మమలం బమేయ మవ్యయ మనంత మవ్యలుఁగు యహ
ద్యముల నలవడినచిత్తముఁ శమాతి రేకమునఁ బొంద సంవేద్య మగున్ . 480
- తే. ఆచల నూత్ము శరణ్య సహస్రకిండు నభయకాతి నకిండు నారాయణుని స
నాశమని యోగమూర్తి లోకాతిరిక్తుఁ ధ్రువుని నీకర్మ హరి భ క్తితోడఁ గొలుతు.
- క. కాలముఁ బర్జమ్యుండునుఁ నేలయు సస్యంబుఁ గ్రియయు నిష్క్రియయును ధ
ర్మాలోకము నై మహిమఁ న్నీల సలాపురేవజీవుని బ్రహ్మితుండున్ . 482

- క. అనలునకు రవికిని శశాంకి కునకును గృహతారకములకును దేజం బె
న్వనివలన నావహిలైడు| ననుపాధిక తేజాఁ గొల్తు నవ్యిశ్వాఃస్మృక్. 483
- క. ఆగమను నబోధ్యుని నఖిల జగద్గురణుఁ బరు నమూర్తిసాగరునిఁ బ్రబో
ధగరిష్ఠుఁ బంచకాల జ్ఞ గుణాత్మకు నిర్గుణత్వశోభితుఁ గొలుతుక్. 484
- క. న్యక్తమునకుఁ బ్రభవం బ| న్యక్తం బాతత్వమునకు నపుల ననుపా
యైక్తిక బరాయం బగు| భక్తపరాధీను భవ్యభావ్య నుతింతుక్. 485
- క. జ్ఞానధ్యానపరాయణుఁ డైనమహాత్ములు జితేంద్రియత్వమహిమ లె
వ్వానిం బొందిన మగలరు| వాని శరణుఁ జొచ్చి బ్రతుకునాడ సుకృతి నై. 486
- క. ఇనునడుమ వెలుంగును సో| మునిమధ్యమునం జలశ్వముం బొందని
ల్పన వెలయుదీప్తి యగువా| ని నిగంజను నంతరాస్తునిం బ్రార్థింతుక్, 487
- క. సోమార్కమయంబును దా| రామయమును నిత్యసుస్థిరంబును నగుతే
జోమయత త్వము నాత్మా| రామత్వంబున నిగంతగంబును జాతుక్. 488
- క. సోమముఁ గామము రాగి| ద్వేషములును లేక భక్తి నిర మై యేకా
శ్లేషునిఁ గాఁ గొలుతు రవి| శ్లేషునునోనిలయన్పత్తి సిద్ధులు నిన్నుక్. 489
- క. ఫలములు గోరక క్షౌం బలు నడపుచు నాని విమలబోధాగ్ని వడిం
బొలియుంచుచు నిర్దోష్యత| వెలకొను నేకాంతజనులు నినుఁ గందుర హరీ. 490
- క. ఏకత్వం బమలత్వ మ| నేకత్వము గలుగునీమహిమచందం బా
బోకింప నిపుణు లగును| శ్లోకులకుం బరమపదము నులభము గాదే. 492
- సీ. ఇల జలంబులజలంబులు శిఖి శిఖి వాయువున వాయు నంబరంబునను నంబ
రంబు చిత్తమునఁ జిత్తం బహంకృతి బంధిఁ దగ నొరిగించి యింత
నట్టును గూడ నవ్య క్తంబుఁ జేర్చి యవ్య క్తంబు నిజభంగి యైనతీగిగుణ
సామ్యవ్యవస్థితి నడిసన్న కారణభూతతన్మాత్రాలు పొడున కుండఁ
- గీ. దొలఁగ బెట్టుట దొరకొన వలయు దానఁ| బరమమును గేవలము నగుపదముగలిగి
యేన నీ ఐనునైక్యంపుటెఱుక వొడముఁ| గాత గమనాగమనములు గాగినిపోవ. 492
- క. పరమాత్ముని నారాయణుఁ| జిరంతనుని భక్త శేషుషీన్ద్రుషీన్ద్రీ
కరణైకాయనుని నను| స్మరణంబునఁ చలఁతు నతులపద్మిగభూతిక్. 493
- తే. పునరాన్వేషణహితుం| డనఘా పరమాత్ముః జెంగినట్టి పురుషుఁ డ
విష్ణుతాపస్థను మోక్షుం| బని చెప్పుచు రంతకంటె నధికము గలదే. 494

మా న వ నే వా గ్రి ం ఖ మా ల .

రాజమహేంద్రినరము.

1. కీరు—ఇంగు చరిత్రాంశము వచనముగను, ఉపకేశములు పుస్తకములుగ నుండును.
అత్తిలి మూర్తినారాయణగారిచే గచింపఁబడినది. 0 2-0
2. బంగారాదుంప—నిడుపవోలు వేంకటరావుగారి కిచ్చినది. 0-2-0
3. అగ్నిపెట్టెయంశశాల—కంకుల శ్రీమన్నారాయణగారి కిచ్చినది. 0-4-0
4. లోకపానశతకము—ఇందిరిపర్వములు భక్తికావ్యము నొకకిందును.
అనఘాడి సోమనాథరావుగారిచే గచియింపఁబడినది. 0-2-0
5. లోటిరింగశతకము—ఇందిరిపర్వములు నీతిని, కేశభక్తిని బాగుకొల్పును.
చక్రవర్తి అప్పారావుగారిచే గచింపఁబడినది. 0-3 0
6. స్త్రీలగుడ మనము గానము పంచమహాపాదములు—
నాశము కృష్ణారావుగారిచే గచింపఁబడినది. 0 1 0
7. వీరవారి—వీరరసప్రధాన మైననాటకము. ఇంగు కేశాభిరూపము,
స్వాస్థ్యశాస్త్రము, స్త్రీసాహసము ప్రసిద్ధిపరుచును.
మంగిపూడి వేంకటశర్మగారిచే గచియింపఁబడినది. 0 10 0
8. భావీయసంకేశము—స్వకేశాభిరూపమును, విశేషయాత్రావిలాసములును
ప్రయోజనములను వెల్లకిందు నొకభావము. 0-1 0
9. భక్తిరంగిణి—ఇంగు క్షవచ్చి, కేశభక్తి, మానవరేణ మున్నగునాని
కూర్చిన పుస్తకములు గలవు. ౪ 1-6
10. కేశేంద్రనాథచరిత్రము—అత్తిలి మూర్తినారాయణగారి కిచ్చినది. 0 2 0
11. అనాధాధ్యక్షము—కంకులపులకాంశమును, నాటివలన కేశమానము
గలుగునుహాపకాంశములను వెల్లఱు భావము. 0-2-0
12. శాస్త్రవ్యవస్థలు చేయునధము— 0-1-0
13. నానా నునవాస చరిత్రము—ఇ. మున్నకృష్ణయ్యగారి కిచ్చినది. 0-1-0
14. అనంతశతకము—ఇందిరిపర్వము భక్తికావ్యము మైముండును.
మంగిపూడి మూర్తినారాయణగారిచే గచింపఁబడినది. 0-2 0
15. ఉత్తమవివాహము—వివాహాశ్రయములు, స్మృతులు, కీర్తనలు గలవి.
పాలపర్తి వరిసింహముగారిచే గచింపఁబడినది. 0-1-0

- 16 పున్నాబాయి — వీరరసప్రధానమైనవల. రాజకుమారుని గాపాడటకు నిజకుమారుని కాల్రపునికత్తి కలచేసిన యొక రాజపుత్రినాద్యీమణి చరిత్రము. ఇందిరిరాజనీతి, సూక్ష్మచారుల చతురో పాయములును జరిగి తీరినది.
- సత్యవోలు అప్పారావు గారిచే రచింపబడినది. 0—8—0
- 17 హేలానతి — చరిత్రాశ్రయమైనవల. ఒక మాణిక్య హుమాయూను చక్రవర్తియొక్క మంత్రీకుమారుని వరించి పెండ్లియాడినకథ. తిల్లాపగడ నూర్జనారాయణరావుగారిచే రచింపబడినది. 0—4—0
- 18 పరీభానతి — పరీభానతీప్రయత్నమునకు సరిగ్గా నవచనము. పింగళి నూర్జనారాయణ దీనిని నవచనమున వ్రాసినట్లుండును. నూర్జనారాయణ నూర్జనారాయణగారిచే రచింపబడినది. 0—4—0
- 19 మిరాబాయి — భక్తిసప్రధానమైన పుస్తకావ్యయము. ఇతిచే నిందితాపమణి పాత్రముల దృఢించిన కీర్త్యుభక్తులై చరిత్రము. ఇందిరి పద్మములు ముక్కుతిమ్మ పూర్వనివద్దములలై ముద్దులూటకుమండును. రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశాస్త్రి గారిచే రచింపబడినది. 0—4—0
- 20 కురుపాండవదాయభాగము — ఇయ్యది కీర్తికావ్యభక్తి ప్రయత్నము. గారి కురుపాండవదాయభాగమునందున్న వ్రాసినవి ముద్రము. కవిరాజు కీర్తిపాదకృష్ణమూర్తిగారిచే రచింపబడినది. 0—1—8
- 21 బ్రాహ్మమతము — ఇందు దేవుడు, మోక్షము, పరమేశ్వరి, ఉపాసన, వాచము — మోక్షము, ఆనందములు — ముగ్ధములు, పరమార్థము — ఈశ్వరప్రభావము, సాంఘికాధ్యయము మున్నగు విషయములు యుక్తియుక్తిమున జరిగినవి.
- భాలపర్తి మా సింహము గారిచే రచింపబడినది. 0—8—0
- 22 ఆర్యసూక్తిముక్తావళి (ప్రథమభాగము) — ఇందు భారతమునందలి సీతులు, రాజకర్మములు ఏర్పి క్షూద్రమునవి.
- సత్యవోలు అప్పారావు గారిచే రచింపబడినది. 0—4—0
- 23 క్షృణభారము — ఇయ్యది కాలిదాసునకు బ్రాహ్మసూక్తి భాగమునందు చే రచింపబడిన పాటకమునకు దెనుగు.
- మాణిక్య రామకృష్ణకవి ఎస్. పి గారిచే నవచరింపబడినది. 0—2—0

10443

